26ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7210 — 19 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1909 — ՇԱԲԹ — 1 Janvier 1909 — 26me année — N. 7210

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դրդ էջը։

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی فره‌کین بویاجیانه
درسعادت

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Cons/ple, Galata

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ „ԱՐԵՒԵԼՔ“ԿԸ ՅԱՏԿԱՑՆԷ

1.— Ձեռքէ ծախուած իւրաքանչիւր «Արեւելք»ի վրայ մէկ փարա։— 2.— Պերաքացման բուակաւէն (14 դեկտ.) յետոյ զանիւ բաժանորդագրութեանց իւրաքանչիւրէն 10 դրշ.— 3. Երբ 800 ռսկի բերին ուենեցած բաժանորդ. պահանջին 100ին 25 ը, այսինքն 200 ռսկի.— 4. Հարանիի ծանուցմանց ու մահագրի վրայ 20 ռսկան դրշ — 5.- Թաղ. խարհուրդի, եկեղեցւոյ, պատարագի ծանուցմանց իւրաքանչիւրէն 5 դրշ.

Ա՛Լ ՎԵՐՋ ՏԱՆՔ ԿՌՈՒԻՆ

Ա՜խ ի՞նչ անապառ, անհատնում ուժ սա մեր հայհոյանքի արտադրութիւնը.—ամէն առաւօտ սիւնակներ կը լցուին, կրակէ, աղտեղութեանց, ցեխերու հոսանքը տարիւը կը նետուին հրապարակաւ իրարու երեսի, և տակաւին ծայրը չկաւ։

Անչուշտ բոլոր կռուողները պէտք է այնպէս հասկցած ըլլան թէ բարոյական, մտաւորական ուժերու մենամարտն է ցեխերու այդ ցուցահանդէսը։ Ես ինքս, օրուան հանդիսատես մը այդ տխուր արարքներուն, որոնք կը նորոգուին ամէն առաւօտ համազգի թերթերու մէջ, խորչանքէ, քանդումէ, քարացումէ զատ ոչինչ դտած եմ։ Կը հետեւցընեմ որ բնականաբար նոյնը պէտք է եղած ըլլայ այն ամէն սիրտցաւ ընթերցողներու որոնք կը հետեւին մեր հրապարակային առօրեայ կեանքին։

Օրուան կռիւը, հարկաւորաբար, չէր կրնար սահմանափակուիլ թերթերու լուն սիւնակներուն վրայ, պէտք է անցնէր՝ շրջան ընելու մեր ընկերութեան զանազան խաւերուն մէջ, ու անցաւ արդէն, պէտք եղածէն աւելին իսկ ըրաւ, մուտ դտաւ նոյնիսկ բարեկամներու մէջ, տուներէ և դուռներէ ներս՝ արծարծելու կռիւին մոլեգնութիւնը։ Եւ որովհետեւ կիրքերու թափը կրնար անսանձօրէն իրեն ճամբայ բանալ, շատ տեղեր, քիչ մնաց որ դանակ դանակի գան, ու արդէլք մը չկայ որ վաղը–միւս օր տեղի ունենան այդպիսի դէպքեր։

Մեր լրագրողները, ո՛ւր որ ալ ըլլան, ցարդ պէտք է ըմբռնած ըլլային հանրութեան օգտին համար մղուած կռիւին այդ տեսակը, իր ամիսներով անընդհատաբար կատարուած տեղողութեանը մէջ, շահեկան, օգտակար ոչինչ արտադրեց։ Սա բանը միայն ապացուցուեցաւ որ պատմական ատելութիւնները, մեր հին գիրքերու բառերովը, «հեռ, ատելութիւն, ոխերմութիւն, ոխուն աչքի առջեւ Ընդհ. ժողովը, երբեւ ներկայացուցիչ Ազգին, չընկնիլ ո՛և է ազդեցութեան ներքեւ, ու անխտրական քննողութեամբ իր մտքին ու սրտին առարկայ ընէ միմիայն ընդհանրական հարցերը։

Երկրորդ պարտականութիւնը կուգայ Ազգին ներքանչիւր անհատին՝ ցուցնել այն կռիւներու վրայ որոնք ամէն օր կուգան յօրտանել մեզ, չմղուիլ, չտարուիլ կողմնակի հոսանքներէ։ Մենք, ամէն բանէ յանկարծ կանգ կ'առնեմ ոսկեղերթն հրապարակ չրջանակի մը առջեւ որուն մէջ պարզուող պատկերն իսկոյն ուշադրութիւնս կը գրաւէ։

Ծովանկար մըն է, պաստառին երեսը տեղ տեղ ճաթռուած, հնութենէ եղծուած գոյներով։ Անսահման ջուրերուն մէջ տեղ հնաւուրց նաւ մը կ'երկարի չեղակի, առագաստանաւ մըն ալ եկած կպչած է անոր՝ կողք կողքի։ Զարշարուած, տառապագին տեսք մը ունի ամբողջ շինուածքը նաւուն՝ որուն վրայ պայթող յուղման ու սարսափի սեւ մրրիկ մը դեռ ևս կը շարունակէ կարծես խորտակել և ի կորուստ մատնել ամէն ինչ։

Շնչաւոր կը դիտեմ հոն լեցուած ուռուցած ծովախէշներ՝ իրենց ոտիրի ու կոզոպուտի վատ պայքարին անձնատուր։ Ուրուականեալ կերպարանքներ դէս ու դէն, կայմերուն սառո

, ցուկին վրայ, խելքին կողմերը, Թումբերուն ու լցարանին վերեւ, բոլորն ալ դէն ու դաշոյն ձեռուընին՝ նաւատներ և ուղեւորներ հրեշաբար փողոտելու ետեւէ։ Սպանիացի ծովասպատակ ճիւաղներ բոլորն ալ, դիւրաթեք շարժուածքով, մատուկ վաղ-վաղկօտ, իրենց ակնակալիներուն խորը կայծկլտուն մոլուցքի բոցը եղեռնական։ Հոս դանկրուռուած նաւաղ մըն է որ գլխավայր ծով կը նետուի արիւնաթաթախ, անդին ծերուկ ճամբորդ մըն է որուն լանջքին սայրասուր դաշոյնը կը մխուի մինչեւ երախակալ. ուրիշներ ամէն ծակ ու ծուկ որոնելով՝ գերփելու, շոպելու ետեւէ. հեռուն կին մըն է՝ սարսռանակին փողը ճակտին բռնուած, ու վերը, չուանէ սանդուխներուն վրայ, դեւատի աղջիկ մըն է որ ինկած է նուաղուն՝ պակշոտ երիտասարդի մը թեւերուն մէջ։

Ամէն դի եղեռն ու աւար, ամէն դի դիակ, դժոխք և արհաւիրք։ Իր լուռ փուռածքին մէջ՝ նկարը կը խօսի կարծես այն վայնասունին վրայօք որ կողկողագին կը բարձրանայ արկածեալ նաւուն չորս բոլորէն։ Մխնկլոյզը կը մխայ դեռ. սաղապաճեմ թուխ յորձանքներ իր կլափէն երկինքն ի վեր կը պոռթկան, օրհասական հեւքի մը պէս, անէծքի գարշ զգայուռ մի մը պէս. մինչ նաւաստիքէն ,ջանչարտուած լուսամուտի մը խորէն, ոճրապարտ ձեռքեր հրձիգութեան վերջին գործը կը կատարեն, հուսկ ուրեմն խարոյկի վերածելու համար վիթխարի զանգուածը նաւուն։

Աղէտավայրէն դիպ մը անդին, հորիզոնին ամայն երանգներէն դատելով, ցաթելու վրայ է արշալոյսը։ Ճամբորդներ, անչուշտ ընդոստ արթնցած, տեսէ՛ք, սկսեր են վեր խուժել, դէպ ի կամրջակ, իրենց մահիճի տաքուկ խորշերէն դեռ նոր բաժնուած, կիներ, այրեր, ու տղաք, բոլորն ալ այսպէս դեմքերով, կիսամերկ, բոկոտն, հերաթափ։ Պարաններով, մկղքի գօտիներով, —ամէն ինչո՛վ որ ձեռքերնին է անցեր նոյն պահուն,—նաւուն թումբերէն վար իջնո՛ղ իջնողի, վանդակներէն, ցուկի խարխսին չղթաներէն ու բոլորչի պատուհաններէն դուրս սողոսկող ու կառչող անձեր, բգքտուած սարդի ոստայններու պէս անդունդին վերեւ կախակայեալ։ Վարը, վոթկած կոհակներուն վրայ, տախտակի կտորուանք, ամբարանոցի կափարիչ ու փրկութեան օղակ՝ արգահատելի կերպով ծփուն, իրենց վայ տախտապար փռուող մարմիններուն հետ, նաեւ քանի մը մակոյկ որոնց թեւեակները խօլաբար կը թաթխուին դէպ ի ծով։ Փախուստի, մահատանջ խուճապի տեսարան մը որ ա՛յսչափ կ'ըլլայ...։

Հեռուն, մշչապատ այն գիծին վրայ ուր ա՛լ ճերմկեր է այլը, կ'ուրուանկարուին կայտեր՝ կղզիներու տեսքով։ Հ՛ւ՛ռ, օրերո՛վ ճամբայ կայ կարելիք՝ մինչեւ հոն ժամանելու համար։ Օ՛ն, թիավարեցէ՛ք, թա՛փ տուէք ձեր դաստակներուն, եւ դուք, լաստերու եւ փայտերու փռած հէ՛ք մարդեր, մաքառի՛լ դեցէք, ի հարկին լի՛ւղ տուէք ձեր իրաններուն։

Կը բանդագուշեմ. կայներ կը խօսիմ այդ թշուառ խլեակներուն հետ զոր երանգամոլ վրձինը ձեւացուցեր է կապուի կտորի մը վրայ՝ ա՛յնքան բնական, ա՛յնքան իրական։ Ու նաւը դեռ անխլիրտ կը ցցուի աչքիս առջեւ, իր ահագնի նաւաղներուն, իր արիւնոռոգ կողերուն եւ յելուզակներու ժանդէմ կերպարանքին հետ, միշտ ոխսուր, միշտ սեւ, մի՛շտ ցուպերին։ Մարդկային գազանութիւնն ու մարդկային թշուառութիւնը կը մնան հոգ, քով քովի, բիրտ հակադրութեան մը ամբողջ դարձուրանքովը։

* * *

Մի՛ջերկրականի ամայի մէկ ծոցին վրայ պատառոտ ծովային այս դրուագէն՝ միտքս կ'ոստնու յանկարծ մինչեւ Կիլիկիա ուր ինն ամիս առաջ զուլումը տարածուեցաւ յեղակարծ՝ դառնօրէն իրական։ Տարոսէն Սիհուն, Սիհունէն Ճիհան, բարբարոս ջուլիներ առագաստ պարզած՝ խոյացան Փոքր Հայքի մեր փառաւոր տապանին, իրենց աւերն ու աւարը գործելու անխնայ, անխնա՛յ։

Զարագան կորան Հայեր, վիրագաբար յափտուեցան հարսեր ու կոյսեր, մինչ տղայ եւ հալոր՝ անոքիկ եւ անտուն մնացած՝ սկսան աչխարել իրենց դժխեմ բախտին վրայ, առատ արցունք և մորմոք բերելով այդ արիւնծծայ պատարագին։

Մեռնողներուն պատանք պէտք չեղաւ, ոչ ալ զօրանոցը կոչնակին, գնդակներու բոմբիւնը զոնգակ ծառայելին անոնց գեռ իջուցման պահուն, և պառկեցան անոնք իրենց պաշտած արտերուն վրայ՝ առանց նոյն իսկ հողեղէն վերմակի։ Բայց պէ՛տք եղաւ օգնութեան ձեռք կարկառել ամէն անոնց որոնք Աղէտքէն մազապուր ազատած՝ խլեակներու պէս ասանդական մնացին կիլիկեան այդ ամեհի նաւաբեկութենէն։ Նման լաստին՝ ալիքներուն խաղալիք, նման թիակոտոր նաւակին՝ փախչողներով դեղաղեղ, անոնք քարշ տուին իրենց մրգուզ գոյութիւնը՝ դէպ ի ծովափ, դէպի անքոյթ նաւահանգիստ մը փրկութեան։

Մեռնողին երբ պատանք մը պէտք չէր, ապրո՛նք մը պէտք էր սակայն ապրողին։ Նոր աշխարհէն Եւրոպա, Եւրոպայէն Ասիա, ամէն ո՛ւր որ Հայ կար, ջարդի ու թշուառութեան ՝լուրերէն զանազանած՝ բացին չառեր իրենց քսակներուն բերանը, կեանքի այդ հէգ նաւաբեկեալներուն համար։

—Ով որ միայն մարդուս թշուառութիւնը տեսած է,—կը դրէ Թուառաներին անմահ հեղինակը,— բան մը չէ տեսած, պէտք է տեսնել կնոջ թշուառութիւնը։ ով որ կնոջ թշուառութիւնը տեսած է՝ բան մը չէ տեսած, պէտք է տեսնել մանկան թշուառութիւնը։

Կ'աւելցուցեմ իրմէ վերջ. «Ով որ մանկան թշուառութիւնը տեսած է՝ բան մը չէ տեսած, պէտք է տեսնել աղէտակոծ Հա՛յ Որբին թշուառութիւնը»։

Զարհամարհ գործ պէտք էր, ծերուկին՝ պարէն, մանուկին՝ ալ՝ ուսուցիչ։ Կազմուեցան Եգիպտոսի Բարեգործականը, հոս Նպաստամատոյցը, Կիլիկեան Որբանոցը. և Աղատութեան հռչակումէն անմիջապէս վերջ՝ իրենց ամիւնքերէն փիւնիկի պէս վերականգնող Միացեալն ու Աղգանուէրը փոյթ ու եռանդ առին վերսանին։

Սերմնցու, մշակական գործիներ, աշխատանոց, դպրոցներ իրարու յաջորդեցին՝ իբր խուն ինչ բաղասն մեր ողջ քոյրերուն ու եղբայրներուն։

Տո՛ւր, Հայ, կրկին բա՛ց քսակդ այդ հաստատութեանց։ Տատելու պէ՛տք ուներն այդ բազուկներն հուժկու, ուսնելու կարո՛ղ են աղածրի որբերու մաքերն աչխոյժ, որպէս զի անոնք զարդանան մա՛րդ ըլլան՝ աւերակներ Աւետեաց Երկրի՝ վերածելու նորէն։

Իսկ խուժանը, խառնավար տա ամբոխը, Հայութեան քովն ի վեր։ Դէ՛հ, Հիւսկ՝ թող խօսի մեզ վերսին.

—Լո՛յս, հեղեղամա՛ն լոյս։ Զզվեկներէն և ո՛չ մին կը դիմադրէ արշալոյսին։ Լուսաւորէ՛ այդ ստորերկրային ընկերութիւնը։

ԹԷՈՂԻՍ

ԱՐԻՒՆՈՍ ՊԱՏԿԵՐԻՆ ԱՌՋԵՒ

Սպասման սրտի մըն է ուր առաջնորդուած եմ, ու մենութեան մէջ, ձանձրոյթով չորս բոլորս դիտելու պահուս՝ յանկարծ կանգ կ'առնեմ ոսկեզերթն հրապարակ չրջանակի մը առջեւ որուն մէջ պարզուող պատկերն իսկոյն ուշադրութիւնս կը գրաւէ։

Ծովանկար մըն է, պաստառին երեսը տեղ տեղ ճաթռուած, հնութենէ եղծուած գոյներով։ Անսահման ջուրերուն մէջ տեղ հնաւուրց նաւ մը կ'երկարի չեղակի, առագաստանաւ մըն ալ եկած կպչած է անոր՝ կողք կողքի։ Զարշարուած, տառապագին տեսք մը ունի ամբողջ շինուածքը նաւուն՝ որուն վրայ պայթող յուղման ու սարսափի սեւ մրրիկ մը դեռ ևս կը շարունակէ կարծես խորտակել և ի կորուստ մատնել ամէն ինչ։

Շնչաւոր կը դիտեմ հոն լեցուած ուռուցած ծովախէշներ՝ իրենց ոտիրի ու կոզոպուտի վատ պայքարին անձնատուր։ Ուրուականեալ կերպարանքներ դէս ու դէն, կայմերուն սառոտը, ցուկին վրայ, խելքին կողմերը, Թումբերուն ու լցարանին վերեւ, բոլորն ալ դէն ու դաշոյն ձեռուընին՝ նաւատներ և ուղեւորներ հրեշաբար փողոտելու ետեւէ։ Սպանիացի ծովասպատակ ճիւաղներ բոլորն ալ, դիւրաթեք շարժուածքով, մատուկ վաղ-վաղկօտ, իրենց ակնակալիներուն խորը կայծկլտուն մոլուցքի բոցը եղեռնական։ Հոս դանկրուռուած նաւաղ մըն է որ գլխավայր ծով կը նետուի արիւնաթաթախ, անդին ծերուկ ճամբորդ մըն է որուն լանջքին սայրասուր դաշոյնը կը մխուի մինչեւ երախակալ. ուրիշներ ամէն ծակ ու ծուկ որոնելով՝ գերփելու, շոպելու ետեւէ. հեռուն կին մըն է՝ սարսռանակին փողը ճակտին բռնուած, ու վերը, չուանէ սանդուխներուն վրայ, դեւատի աղջիկ մըն է որ ինկած է նուաղուն՝ պակշոտ երիտասարդի մը թեւերուն մէջ։

Ամէն դի եղեռն ու աւար, ամէն դի դիակ, դժոխք և արհաւիրք։ Իր լուռ փուռածքին մէջ՝ նկարը կը խօսի կարծես այն վայնասունին վրայօք որ կողկողագին կը բարձրանայ արկածեալ նաւուն չորս բոլորէն։ Մխնկլոյզը կը մխայ դեռ. սաղապաճեմ թուխ յորձանքներ իր կլափէն երկինքն ի վեր կը պոռթկան, օրհասական հեւքի մը պէս, անէծքի գարշ զգայուռ մի մը պէս. մինչ նաւաստիքէն ,ջանչարտուած լուսամուտի մը խորէն, ոճրապարտ ձեռքեր հրձիգութեան վերջին գործը կը կատարեն, հուսկ ուրեմն խարոյկի վերածելու համար վիթխարի զանգուածը նաւուն։

Աղէտավայրէն դիպ մը անդին, հորիզոնին ամայն երանգներէն դատելով, ցաթելու վրայ է արշալոյսը։ Ճամբորդներ, անչուշտ ընդոստ արթնցած, տեսէ՛ք, սկսեր են վեր խուժել, դէպ ի կամրջակ, իրենց մահիճի տաքուկ խորշերէն դեռ նոր բաժնուած, կիներ, այրեր, ու տղաք, բոլորն ալ այսպէս դեմքերով, կիսամերկ, բոկոտն, հերաթափ։ Պարաններով, մկղքի գօտիներով, —ամէն ինչո՛վ որ ձեռքերնին է անցեր նոյն պահուն,—նաւուն թումբերէն վար իջնո՛ղ իջնողի, վանդակներէն, ցուկի խարխսին չղթաներէն ու բոլորչի պատուհաններէն դուրս սողոսկող ու կառչող անձեր, բգքտուած սարդի ոստայններու պէս անդունդին վերեւ կախակայեալ։ Վարը, վոթկած կոհակներուն վրայ, տախտակի կտորուանք, ամբարանոցի կափարիչ ու փրկութեան օղակ՝ արգահատելի կերպով ծփուն, իրենց վայ տախտապար փռուող մարմիններուն հետ, նաեւ քանի մը մակոյկ որոնց թեւեակները խօլաբար կը թաթխուին դէպ ի ծով։ Փախուստի, մահատանջ խուճապի տեսարան մը որ ա՛յսչափ կ'ըլլայ...։

Հեռուն, մշչապատ այն գիծին վրայ ուր ա՛լ ճերմկեր է այլը, կ'ուրուանկարուին կայտեր՝ կղզիներու տեսքով։ Հ՛ւ՛ռ, օրերո՛վ ճամբայ կայ կարելիք՝ մինչեւ հոն ժամանելու համար։ Օ՛ն, թիավարեցէ՛ք, թա՛փ տուէք ձեր դաստակներուն, եւ դուք, լաստերու եւ փայտերու փռած հէ՛ք մարդեր, մաքառի՛լ դեցէք, ի հարկին լի՛ւղ տուէք ձեր իրաններուն։

Կը բանդագուշեմ. կայներ կը խօսիմ այդ թշուառ խլեակներուն հետ զոր երանգամոլ վրձինը ձեւացուցեր է կապուի կտորի մը վրայ՝ ա՛յնքան բնական, ա՛յնքան իրական։ Ու նաւը դեռ անխլիրտ կը ցցուի աչքիս առջեւ, իր ահագնի նաւաղներուն, իր արիւնոռոգ կողերուն եւ յելուզակներու ժանդէմ կերպարանքին հետ, միշտ ոխսուր, միշտ սեւ, մի՛շտ ցուպերին։ Մարդկային գազանութիւնն ու մարդկային թշուառութիւնը կը մնան հոգ, քով քովի, բիրտ հակադրութեան մը ամբողջ դարձուրանքովը։

* * *

Մի՛ջերկրականի ամայի մէկ ծոցին վրայ պատառոտ ծովային այս դրուագէն՝ միտքս կ'ոստնու յանկարծ մինչեւ Կիլիկիա ուր ինն ամիս առաջ զուլումը տարածուեցաւ յեղակարծ՝ դառնօրէն իրական։ Տարոսէն Սիհուն, Սիհունէն Ճիհան, բարբարոս ջուլիներ առագաստ պարզած՝ խոյացան Փոքր Հայքի մեր փառաւոր տապանին, իրենց աւերն ու աւարը գործելու անխնայ, անխնա՛յ։

Զարագան կորան Հայեր, վիրագաբար յափտուեցան հարսեր ու կոյսեր, մինչ տղայ եւ հալոր՝ անոքիկ եւ անտուն մնացած՝ սկսան աչխարել իրենց դժխեմ բախտին վրայ, առատ արցունք և մորմոք բերելով այդ արիւնծծայ պատարագին։

Մեռնողներուն պատանք պէտք չեղաւ, ոչ ալ զօրանոցը կոչնակին, գնդակներու բոմբիւնը զոնգակ ծառայելին անոնց գեռ իջուցման պահուն, և պառկեցան անոնք իրենց պաշտած արտերուն վրայ՝ առանց նոյն իսկ հողեղէն վերմակի։ Բայց պէ՛տք եղաւ օգնութեան ձեռք կարկառել ամէն անոնց որոնք Աղէտքէն մազապուր ազատած՝ խլեակներու պէս ասանդական մնացին կիլիկեան այդ ամեհի նաւաբեկութենէն։ Նման լաստին՝ ալիքներուն խաղալիք, նման թիակոտոր նաւակին՝ փախչողներով դեղաղեղ, անոնք քարշ տուին իրենց մրգուզ գոյութիւնը՝ դէպ ի ծովափ, դէպի անքոյթ նաւահանգիստ մը փրկութեան։

Մեռնողին երբ պատանք մը պէտք չէր, ապրո՛նք մը պէտք էր սակայն ապրողին։ Նոր աշխարհէն Եւրոպա, Եւրոպայէն Ասիա, ամէն ո՛ւր որ Հայ կար, ջարդի ու թշուառութեան ՝լուրերէն զանազանած՝ բացին չառեր իրենց քսակներուն բերանը, կեանքի այդ հէգ նաւաբեկեալներուն համար։

—Ով որ միայն մարդուս թշուառութիւնը տեսած է,—կը դրէ Թուառաներին անմահ հեղինակը,— բան մը չէ տեսած, պէտք է տեսնել կնոջ թշուառութիւնը։ ով որ կնոջ թշուառութիւնը տեսած է՝ բան մը չէ տեսած, պէտք է տեսնել մանկան թշուառութիւնը։

Կ'աւելցուցեմ իրմէ վերջ. «Ով որ մանկան թշուառութիւնը տեսած է՝ բան մը չէ տեսած, պէտք է տեսնել աղէտակոծ Հա՛յ Որբին թշուառութիւնը»։

Զարհամարհ գործ պէտք էր, ծերուկին՝ պարէն, մանուկին՝ ալ՝ ուսուցիչ։ Կազմուեցան Եգիպտոսի Բարեգործականը, հոս Նպաստամատոյցը, Կիլիկեան Որբանոցը. և Աղատութեան հռչակումէն անմիջապէս վերջ՝ իրենց ամիւնքերէն փիւնիկի պէս վերականգնող Միացեալն ու Աղգանուէրը փոյթ ու եռանդ առին վերսանին։

Սերմնցու, մշակական գործիներ, աշխատանոց, դպրոցներ իրարու յաջորդեցին՝ իբր խուն ինչ բաղասն մեր ողջ քոյրերուն ու եղբայրներուն։

Տո՛ւր, Հայ, կրկին բա՛ց քսակդ այդ հաստատութեանց։ Տատելու պէ՛տք ուներն այդ բազուկներն հուժկու, ուսնելու կարո՛ղ են աղածրի որբերու մաքերն աչխոյժ, որպէս զի անոնք զարդանան մա՛րդ ըլլան՝ աւերակներ Աւետեաց Երկրի՝ վերածելու նորէն։

Իսկ խուժանը, խառնավար տա ամբոխը, Հայութեան քովն ի վեր։ Դէ՛հ, Հիւսկ՝ թող խօսի մեզ վերսին.

—Լո՛յս, հեղեղամա՛ն լոյս։ Զզվեկներէն և ո՛չ մին կը դիմադրէ արշալոյսին։ Լուսաւորէ՛ այդ ստորերկրային ընկերութիւնը։

ԹԷՈՂԻՍ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»

Փոխանակ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻՒ

պէտք հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ առտուները սկսեալ վաղուընե։

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՐՍԱ

ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ԳՐԻՍԹՕ

Գ.

ԳԱՐԱԼԱՆՆԵՐԸ

—Պա՛հ, Բառրուս, քթիս կը խնդա՞ս. այդ կարգի աղայ մը սիրոյ մէջ դժբախտ չի կրնար ըլլալ, պատասխանեց Տանկլառ։

—Ոչ, յարեց Բառրուս. տես ի՞նչպէս կը հառաչէ։ Օ՛ն, քիթդ վեր ա՛ռ եւ պատասխանէ՛. աղնուութիւն չէ անպատասխանի թողուլ բարեկամներ, երբ անոնք մեր որպիսութիւնը կը հարցնեն։

—Որպիսութիւնս լաւ է, ըսաւ Ֆէրնան, բառունցքները կծկելով, բայց առանց գլուխը վեր առնելու։

—Ահ՜, եղածը սա է, Տանկլառ, ըսաւ Բառրուս, աչքով նշան ընելով իր բարեկամին. Ֆէրնան որ բարի ու աղնիւ Բաթալան մըն է, Մարսիլիոյ լաւագոյն ձկնորսներէն, Մերսէդէս անուն գեղեցիկ աղջկան մը սիրահարուած է. բայց կ'երեւայ թէ այդ աղուոր աղջիկն ալ կը սիրէ Ֆարաօնի երկրորդ նաւապետը. այդ նաւը այսօր նաւահանգիստ մտած է, կը հասկընա՞ս։

—Ո՛չ, չեմ հասկնար, ըսաւ Տանկլառ։

—Ի՜ղձ Ֆէրնան, արձակուրդ ստացած ըլլալու է, շարունակեց Բառրուս։

—Լա՛ւ, յետո՞յ, ըսաւ Ֆէրնան գլուխը վեր առնելով և Բառրուսի նայելով մարդու մը պէս, որ մէկը կը փնտռէ, անոր վրայ թափելու համար իր բարկութիւնը. Մերսէդէս ոչ մէկէն կախում ունի և ուզած մարդը կը սիրէ, այնպէս չէ։

—Ահ՜, եթէ այնպէս կը կարծես, ուրիշ բան, ըսաւ Բառրուս։ Ես Բաթալան կը կարծէի քեզ։ Ինձի ըսած էին թէ Բաթալանները մրցակիցէ չեն վախնար. նոյն իսկ աւելցուցած էին թէ Ֆէրնան սոսկալի կերպով վրէժխնդիր է։

Ֆէրնան կարեկցական ժպիտ մը արձակեց։

—Սիրահար մը երբեք սոսկալի չի կրնար ըլլալ։

—Ի՜զձ տղայ, ըսաւ Տանկլառ, այնպէս կեղծելով որ սրտանց կը մեղմայ եւրիտասարդը։ Ինչ կուզես որ ըլլա. չէր յուսար որ Տանթէսի պիտի դառնայ յանկարծ. թերեւս մեռած, անհաւատալի կը կարծէը զայն, ո՛վ գիտէ։ Այդ կարգի բաները այնքան աւելի զգալի ըլլան որքան յանկարծուստ պատահին։

—Ահ՜, հաւատա՛, միայն Ֆէրնան չէ որ նեղացած է Տանթէսի ժամանումէն, այնպէս չէ՞, Տանկլառ, ըսաւ Բառրուս, որ թէ, կը խօսէր և թէ՛ կը խմէր, արդէն իսկ գլուխը գարձած Մալիի գինիէն։

—Ճշմարիտ է ըսածդ, և նոյն իսկ պիտի համարձակիմ ըսել թէ այդ բանը աղիտաբեր պիտի ըլլայ անոր։

—Բայց ի՞նչ փոյթ, յարեց Բառրուս, գաւաթ մը գինի լեցնելով Ֆէրնանի համար և ուիթերորդ կամ տասներորդ անգամ լեցնելով իր գաւաթը, մինչ Տանկլառ հազիւ դպած էր իրենին. ի՞նչ փոյթ գեղանի Մերսէդէսի հետ ամուսնանալու կը պատրաստուի. գէթ այդ բանին համար եկած է։

Այդ միջոցին Տանկլառ թափանցող նայուածք մը ձգեց երիտասարդին վրայ։ Բառրուսի խօսքերը հալած կապարի պէս կ'ազդէին երիտասարդին սրտին վրայ։

—Հարսնիքը ե՞րբ է։

—Դեռ հարսնիք չէ եղած, մրմնջեց Ֆէրնան։

—Ոչ, բայց պիտի ըլլայ, ըսաւ Բառրուս. այդ բանը այնքան ստոյգ է, որքան Տանթէսի առաջին նաւապետ ըլլալը Ֆարաօնի, այնպէս չէ՞, Տանկլառ։

Այդ անակնկալ յարձակումէն սարսռաց Տանկլառ, ու Բառրուսի կողմը դարձաւ, որուն դէմքը քննեց, տեսնելու համար թէ կանխաւ մտածուա՞ծ էր այդ յարձակումը. բայց նախանձու զգացում մը միայն տեսաւ անոր դէմքին վրայ, որ անբանի երեւոյթ մը ունէր արբեցութեան պատճառաւ։

—Ուրեմն խմե՛նք գեղանի Բաթալանուհիին ամուսնոյն՝ նաւապետ Լիմոն Տանթէսի կենացը։

Բառրուս դանդաղօրէն բերանը տարաւ գաւաթը և մէկ ումպով կուլ տուաւ։ Ֆէրնան իր գաւաթը առնելով գետին նետեց ու խորտակեց։

—Ի՜հ, էհ, ի՞նչ կը նշմարեմ հոգ, բլուրին բարձունքը, Բաթալաններու ուղղութեամբ, ըսաւ Բառրուս։ Տէ՛ր Ֆէրնան, նայէ՛. քու տեսողութիւնդ իմինէս զօրաւոր է. կարծես պղտոր կը տեսնեմ, և ինչպէս գիտես, գինին մատնիչ է. կարծես երկու սիրահարներ են՝ որոնք քով քովի ու ձեռք ձեռքի տուած՝ կը յառաջանան։ Եթէ չեմ սխալիր, չեն կասկածիր որ զիրենք կը տեսնենք. անաւասիկ իրարու հետ կ'ողջագուրուին։

Տանկլառ քնաւ աչքէ չէր կորսնցներ Ֆէրնանի անձկութիւնները, որուն դէմքը կ'ալլայէր աչքառու կերպով։

—Պարո՛ն Ֆէրնան, կը ճանչնա՞ք զանոնք, ըսաւ Տանկլառ։

—Այո՛, Պ.Լիմոն և Օր. Մերսէդէսն են, պատասխանեց Ֆէրնան խուլ ձայնով մը։

—Ահ՜, ես չէի ճանչնար զանոնք, Բառրուս. է՛, Տանթէս, է՛, գեղանի աղջիկ. այս կողմը եկէք և ըսէք թէ հարսնիքը ե՞րբ է։ Պ. Ֆէրնան այնքան յամառ է որ չուզեր մեզի ըսել։

—Պիտի՞ լռես, ըսաւ Տանկլառ, ա՛յնպէս կեղծելով թէ կ'ուզէ չափ մը դնել Բառրուսի, որ գինովներու յամառութեամբ, կը ծռէր. Ջանա՛ տաքի վրայ կենալ և ձգէ որ սիրահարները հանդարտորէն սիրեն զիրար։ Տես Ֆէրնանը և օրինակ ա՛ռ. խոհական է ան։

Թերեւս Ֆէրնան, համբերութի՞ւնը սպառած և Տանկլառի կողմէ խթանուած, ինչպէս ցուլը՝ դրօշիկներու միջոցաւ, վերջապէս դէպի առաջ պիտի խոյանար, և արդէն իսկ ոտքի եղած ու ինքնամփոփուած էր՝ իր մրցակցին վրայ յարձակելու համար։ Բայց Մէրսէդէս, ծիծաղկոտ և ուղիղ, իր աղուոր գլուխը վեր առաւ և պայծառ նայուածքը Ֆէրնանի վրայ յառեց. այն աստն Ֆէրնան յիշեց մանկամարդ աղջկան ըրած սպառնալիքը, այն է անձնասպան ըլլալ, եթէ երբեք Լիմոն մեռնէր, ու աթոռին վրայ ինկաւ վհատած։

Տանկլառ յաջորդաբար այդ երկու մարդոց նայեցաւ. մէկը՝ գինովութենէն անբանի երեւոյթ ստացած էր, իսկ միւսը սիրոյ տիրապետութեան ներքեւ կը գտնուէր։

—Այդ տխմարներէն բան մը չկրնամ պիտի իմանալ, մրմնջեց Տանկլառ. հոս գինովի մը և երկչոտ մարդու մը միջեւ դնուելուս համար կը վախնամ. աւարիկ նախանձոտ մը,որ գինով կը գինովնայ ,մինչ մաղձով պէտք է գինովնար. աւարիկ խաղոր տխմար մը՝ որուն ձեռքէն սիրուհին առած են իր քթին տակ, և որ աղաւ մը պէս կուլայ ու կը գանգատի։ Սակայն Սպա-

(Շարունակութիւնը տես Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՅԷՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ» ՈՂՋՈՒՆԱՒԱՆ
ՊՈՒԼԿԱՐ ՄԱՍՈՒԼԻՆ ԿՈՂՄԷ

(ՄԵՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑԷՆ)

Սօֆիա, 17 Դեկտ.

Վերաբացուած Արեւելքի առաջին թիւը մեզ անակնկալ մը չեղաւ։ Եռամսեայ այս դադարին միջոցին մենք անհամբեր կը սպասէինք Արեւելքի վերաբացման, հայ թերթերու մէջ միակը ըլլալով որ արդարութեան և հաւասարութեան պաշտպան հանդիսացաւ այնքան եռանդով մինչև ցարդ, իր աղատասիրական ուղիղ ու անկողմնակալ ուղղութեամբ։

Արեւելքի վերաբացումին անհամբեր կը սպասուէր բոլոր լուրջ և անկողմնակալ հասարակութենէն։ Այժմ երբ ան կը վերաբացուի իր նոր կարգադրութեամբը, որով կը զոհէ իր բաժնորդագիրներէն կարեւոր մաս մը կիլիկիոյ օրերուն ի նպաստ, աւելի ևս հասարակութեան համակրութիւնը կը շահի։ Կը մաղթենք որ յարատեւէ և կարողանայ պայքարիլ բոլոր անոնց դէմ որոնք կ'ուզեն խեղդել և ճնշել արդէն իսկ ճնշուած ժողովուրդները։

Արեւելքի վերաբացումը միմիայն հայ հասարակութեան մէջ չէ որ արձագանգ գտաւ։ Պուլկար մամուլն ալ ողջունեց ան նոր վերաբացումը, ծանօթ ըլլալով Արեւելքի ուղղութեան, բոլոր ճնշուող տարրերու անոր պաշտպան դերին, ըլլան անոնք հայ կամ պուլկար, յոյն կամ Թուրք։

Սօֆիայի պուլկար օրաթերթերէն շատեր երէկուան թիւերնուն մէջ աւետեցին Արեւելքի վերբերումը։ Պալանսա Թրիպունա մեծ օրաթերթը աւետեց հետեւեալ կերպով.

«Հայ թերթերէն Արեւելք, որ բարեկամ է պուլկար քառապին Մակեդոնիոյ մէջ և որ քիչ առեն է ի վեր դադրած էր, նորէն սկսած է հրատարակուիլ։ Արեւելք ամէնէն լուրջ հայ թերթերէն մէկն է»։

ՏՇԻՎԻԼԻՔ օրաթերթը, որ ամէնէն տարածուածն է պուլկար թերթերուն մէջ, և ամէնէն լուրջը, հետեւեալը կը գրէ.

«Կ. Պոլսոյ մէջ նորէն սկսեր է հրատարակուիլ հայ թերթերէն Արեւելքը, որ պաշտպանն է Թուրքիոյ Պուլկարներուն»։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Ծ. Խ.— Մեր խորին չնորհակալութիւնը Սօֆիայի մեր այս ազնիւ պաշտօնակիցներուն, որոնք Արեւելքի վերաբացումը ողջուներ են։

ՔԱՂ ԱՐԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

Կը հաստատուի որ Ալպէր Ա. թագաւորը մինչեւ հիմա ծանօթ հակակղերականներ իրեն առաջնորդ ունեցած էր։ Նախ և առաջ իր թիկնապահը ապացուցուած ազատական մըն է, իր քարտուղարներէն մին ազատական է, անդամ ազատ օրմնադրութեան։ Պրիւսէլի ազատական համալսարանին ուսուցիչ Պ. Մաքսուէլ ընկերական տնտեսագիտութեան իր ուսուցիչը եղած է։ Լիէժի համալսարանին ուսուցիչ Պ. Սիկօյն, նոյնպէս ազատ օրմնադրութեան անդամ, արտաքսուեցաւ և գրականութեան իր ուսուցիչը եղաւ։ կարճ խօսքով, Ալպէրի շուրջը մինչեւ հիմա հակակղերականներ գտնուած են։ Այսուամենայնիւ կարելի չէ ասիկա հետեւցնել թէ նոր թագաւորը ինքն իսկ հակակղերական մըն է։ Եւ ասոր լաւագոյն ապացոյցը սա է որ կատարեալ քրիստոնեայ մը կողմէն կաթոլիկ կրօնքին մէջ մեծցած է, ինչպէս և սա պարագան թէ ջերմեռանդութեամբ կը կատարէ իր կաթոլիկ պարտականութիւնները ու կը պաշտպանէ կաթոլիկներուն բոլոր գործերը։ Սակայն կը հաստատուի որ եթէ ազատական և արմատական մամուլը այնքան սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրած է նոր թագաւորին, պատճառը այն է որ չատ բան կը յուսայ Ալպէր Ա.ի խորհրդականներուն գործունէութենէն։ Կարգ մը շրջանակներու մէջ իսկ առաջ կերթան ըսելու թէ՝ երիտասարդ թագաւորին համար ցոյց տրուած համակրութեան այս կարգախօսը,—համակրութիւն որ արտայայտուեցաւ ձախակողմեան երեսփոխաններուն և օրաթերթերուն կողմէն, Ազատ օրմնադիրներէն բխած է։

Բայց պէտք կաթոլիկները նաև վերանձնօրէն ազատ օրմնադիրներուն կը վերագրեն ամէնամեծ յանցանքները, ինչպէս Պելժիոյ հակակղերականները ճիգերուն կը վերագրեն ամենասաստ դիմադրութիւններ։ Ասոնք երկու ծայրայեղութիւններ են, որոնցմէ պէտք է հաստատապէս խոյս տալ։ Հիմակուհիմա նոր թագաւորը Լէոպոլտ Բ.ի արքունիքին բարձրաստիճան անձնաւորութիւններուն չնորհակալութիւն յայտնելէ յետոյ, նոր թագաւորը տասնեւհինգ օրէն արքունիքին համար նոր պաշտօնեաներ պիտի ընտրէ և այն առեն ամէն մարդ պիտի դիտնայ թէ ինչ պիտի ընէ։

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ՍՕՖԻԻ ՀԱՆԱՐՁԱՆՑԻՆ ԱՐՇԱՒԱՆԸՆԴԸ

Հոչակաւոր երկրաչափ Սօֆիի հետ Մաքենի լոնտօնի թղթակիցը ունեցած է տեսակցութիւն մը, որմէ կը քաղենք հետեւեալ չահեկան տեղեկութիւնները, Հարաւային բեւեռ կազմակերպելիք արշաւանքին մասին։

ՊԵԼԳԻՈՆ.

Ի՞նչ են Պելժիոյ նոր թագաւորին, Ալպէր Ա.ի քաղաքական կարծիքները։ Այս խնդրին վրայ կը վիճաբանին հիմա հոս, կ'ըսէ Թանի Պրիւսէլի թղթակիցը։ Ոմանք մինչեւ իսկ պնդելու չափ առաջ կ'երթան թէ՝ նոր թագաւորը յայտնապէս ազատամիտ գաղափարներ կը սնուցանէ, ինչ որ Պելժիոյ մէջ՝ հակակղերական կը նկատուին։ Նոր թագաւորը թշնամի է նաև իշխանութեան գլուխը գտնուող կաթոլիկ կուսակցութեան, որուն համակիր էր հանգուցեալ Լէօպոլտ Ա.։ Պէտք է չատ բան յայտնել, կը շարունակէ թղթակիցը, այս յայտնապէս չափազանցուած զրոյցներէն։ ու մանաւանդ պէտք չէ ոչ է հաւատ ընծայել այն ենթադրելու հեռագրին, որով կարտնայ Մէրրի տէլ Վալ կը թախանձէ Մալլինի արքեպիսկոպոսէն միջամտել նոր թագաւորը կրօնական ղդացմանց չաղին մէջ դնելու համար։

Հրամատար Սօֆի բաւական գումար հաւաքած է ձեռնարկին նիւթական յաջողութիւնը ապահովելու համար։ Առնուազն մէկ միլիոն ֆրանք անհրաժեշտ էր ասոր համար։ Այս կարեւոր գումարը ստորագրուած է կամաւոր նուիրատուներու կողմէն և այն իրողութիւնը թէ երեք ամսուան կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ հաւաքուած է՝ կ'ապացուցանէ այն միջտ սուր չանագրգռութիւնը զոր Անգլիացիները ցոյց կուտան բրիտանական դրօշի տակ կատարուած բոլոր երկրախոյզ ձեռնարկներուն։

Մնդիրը կարեւոր արշաւանքի մը վրայ է, որ՝ թերեւս՝ առառաւելն չորս տարի պիտի տեւէ։ Հրամատար Սօֆիի ծրագիրները ընդարձակ են։ Անկիտ պիտի չանայ հեռախուզել այն բոլոր մասերը, որոնք կրնկօն սառուցեալ մեծ սահմանագիծերէն և կը տարածուին Էռուարտ Լ.ի երկրին, Վիքթորիա երկրին, (որ նոյնպէս 1903ին հրատարաք Սօֆիի կողմէ գտնուած է) ու անոնց չարունակութիւնը կազմող նոր կղզիին կամ ցամաքին միջև։ Տեղակալ Շէքլթընի վերջին ուղեւորութիւնը մեծ լոյս մը սփռած է այս վերջինին վրայ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

—Ուրս արքունիքը և քանակը երեք ամիս սուգ պիտի պահեն մեծ դուքս Միխայիլ Նիքոլայեվիչի մահուան առթիւ։ Պերլինի արքունիքն ալ 14 օր սուգ պիտի բռնէ։

—Պարկասանի ազատական պարագլուխներէն Սաղդար խանի ազգականներէն մէկը կախաղան հանուած է Դավրէժի մէջ, մարդասպանութեան պատճառաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՀԱԳԳԸ ՊԷՅ ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ՝

Մ. ԵՒ Յ. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ՀԱԳԳԸ ՊԷՅԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԵԾ ՄԱՍԸ

ԴԱՀԼԻՔԸ Ի՞ՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ԿԱՁՄՈՒԻ

Ինչպէս ծանուցած էինք երէկի մեր «Վերջին ժամ»ին մէջ, Հագգը պէյ վերջնապէս ընդունած է վարչապետութեան պաշտօնը, կարգ մը պայմաններ դնելով։ Մ. և Յ. Կուսակցութիւնը ընդունած է նոր Եպարքոսին առաջարկած պայմաններուն մեծ մասը, և մնացեալ պայմաններն ալ նկատի պիտի առնուին Հագգը պէյի Պոլիս ժամանելէն յետոյ։ Ասով վերջ գտած չըլլար նախարարական տագնապը, քանի որ դահլիճին կազմութիւնը անորոշ է տակաւին, եւ նոր վարչապետն կախում ունի, որ կատարեալ ազատութիւն պահանջած է դահլիճին կազմութեան մասին։ Բանի մը օրէ ի վեր հեռագրի փոխանակութիւններ կը կատարուին Հագգը պէյի ու Մ. և Յ. Կուսակցութեան միջև։ Առաջին հեռագրով իսկ Հագգը պէյ գործելու ազատութիւնը պայման կը դնէր։ Առջի առտու, Հագգը պէյ, արտաքին գործոց նախարարութեան ուղղած հեռագրով սկզբամբ ընդունելէ յետոյ վարչապետութիւնը, ճշգրիտ տեղեկութիւններ կ'ուզէր օրուան կացութեան վրայ։ Նոյնպէս Հագգը պէյ հասկնալ ուզած է թէ Երեսփ. Ժողովի մեծամասնութիւնը ու Մ. և Յ. Կուսակցութիւնը համամտութիւն կը յայտնե՞ն իր անուանման։ Այդ հեռագիրը ստացուելուն պէս, արտաքին գործոց նախարարը իր ապարանքին մէջ Խորհրդակցութեան հրաւիրեց ներքին, ելմտական և դատական նախարարները։ Ներկայ էր նաեւ պատասխանատու Ա. քարտուղար Խալիտ Զիա պէյ, որ յետոյ Սուլթանին ներկայանալով՝ խորհրդակցութենց արդիւնքը հաղորդեց։ Ապա ներքին, դատական ու ելմտական նախարարներ Մ. և Յ. Կուսակցութեան քլիւպը գացին, ուր նիստ կար։ Արտաքին գործոց նախարարը իր պաշտօնակիցներուն միանալէ ետ, Հիւսէին Հիլմի փաշային հետ տեսակցութիւն մը ունեցաւ։ Կէս օրէն յետոյ, մը 10ուկէսին, ներքին, ելմտական և դատական նախարարները Ռիֆաթ փաշայի մօտ գացին, Հագգը պէյին ուղղուած պատասխանը խմբագրելու համար։ Այս պատասխանին մէջ ըսուած է թէ հանգիստ կարծիքը նպաստաւոր կերպով կ'դնուի իր անուանումը, և թէ Երեսփ. Ժողովը ու Մ. և Յ. Կուսակցութիւնը պիտի աջակցին Դահլիճին։ Այդ ծածկագիր հեռագիրը իրիկուան ժամը կէսին հասցուցեալ։ Պատասխանն Ա. քարտուղարն ալ, Սուլթանին կողմէ, հեռագիր մը ուղղեց Հագգը պէյի, հրաւիրելով զայն փութացնել իր մեկնումը։ Հագգը պէյ, երեկուան երեկոյեան հեռագիր մը ուղղեց նախարարներուն ցանկը։ Նոր Դահլիճը հաւանական, սակայն պիտի կազմուի։ Հագգը պէյ՝ վարչապետ, Եգիպտոսի նախկին դատ Եահիա էֆ.՝ Շէյխ իւլ Իսլամ, Թալաթ պէյ՝ ներքին գործոց։ Ս. Զօրաբանակի հրամանատար Օսմանի և ծանօթ է իր քառորդ դարու քաղաքական կեանքով։

Անմէջ Ռիզա պէյ յայտարարած է թէ՝ ինք սկզբունքով նախարարական տագնապի կողմնակից է։ Իր ուղղութիւնը ազատած են միշտ «Կանոնաւորութիւն» և Յառաջդիմութիւն» բառերը։

Երեսփ. Ժողովի նախագահը սապէս արուսնակած է իր խօսքը.

«Երբե՛ք չէի փափաքեր նախարարան տագնապ մը յառաջ գալուն, որուն հաւանաբար առնելու համար ցարդ կրցածիս չափ աշխատեցայ։ Սակայն, գործերուն հասցած վիճակը այլևս փոփոխութեան մը ազատական պէտքը կը ցուցուէին։ Այսուհանդերձ, երեսփոխաններու մէջև յայտնուող հոգեկան վիճակը Հիւսէյին Հիլմի փաշայի յայտնել օգտակար դատուեցաւ։

«Փաշան՝ Սուլթանին իր հրաժարականը տուցանելով, իր հեռատեսութեան մէկ ապացոյցը տուաւ։ Հիլմի փաշա հայրենասէր և փորձառու անձ մըն է։ Ցաղթական կրնայ հայրենիքին նոր ծառայութիւններ մատուցանել։ Հիմա իրեր վիճակը կը պահանջէր որ Վարչապետն դնէր թողուր։ Այս պէտքը գնահատած ըլլալն ալ կը հաստատէ իր անձնական արժանիքը»։

Խմբագիր.—Կը յուսա՞ք որ համաձայնդիլ մը կազմուի։

Ա. Ռիզա պէյ.—Համաձայն բառով կը հասկնամ դահլիճ մը որ կազմուած է իրեն անձնական միտումներուն և կառավարութեան գործերուն մասին մէջերնին անդամ համաձայնութիւն գոյութիւն ունենալ անձերէ։ Տարակոյս չունիմ թէ Հագգը պէյ այս տեսակ անձեր պիտի ընտրէ իրեն ընկեր։

Մ.— Ասկէ կը հետեւի թէ դահլիճինոյոր անդամներուն գործով գործարանա կուսակցութեան պատկանիլը չէ պիտի փնտռուի։

Ռիզա պէյ.—Գիտէք թէ պայման չէ որ նախարարները ամբողջութեամբ գործով կուսակցութեան մը պատկանին։ Սակայն պարտ է որ մեծամասնութեան վստահութիւնը գրաւեն։ Հագգը պէյ, իրերու ներկայ վիճակին մէջ որ անձերը տեսնէ որ իրեն օգտակար կրնան ըլլալ, զանոնք կ'առնէ դահլիճին մէջ։ Գերակշիռ կուսակցութիւնը, ինչպէս նաեւ Երեսփ. Ժողովի անդամները ընդհանրապէս, կը մաղթեն որ գործունեայ դահլիճ մը անցնի գործի գլուխ։

Խբագիր.—Գերակշիռ կուսակցութեան չպատասխանող երեսփոխանները ինչ զգացում պիտի յայտնեն։

Ռիզա պէյ.—Ես իմ անձնական զգացումներուս տեսակէտով, ինչ որ մատնեմ իրրեւ երեսփ. Ժողովի նախագահ չեղած կը մնամ։ Ոչ թէ երեսփոխաններու մէջ մասին, այլ ամբողջ Երեսփ. Ժողովին նախագահ եմ։ Արդէն գիտէք թէ Իբրահիմ Թէհրազի կուսակցութիւնը Հագգը պէյի վստահութիւն յայտնած է։ Խորհրդարանին մէջ 50ի չափ անդամներէ կազմուած չափաւոր ազատականներու կուսակցութիւն մը ալ կազմուած է որ նոյնպէս համակրութիւն կը յայտնէ Հագգը պէյի, և գոհ է անոր Վարչապետ անուանուելէն։

Խմբագիր.—Կը յուսա՞ք որ Հագգը պէյի դահլիճը երկար ժամանակ իշխանութեան գլուխը գտնուի։

Ռիզա պէյ.—Ինչ մը առաջ ըրած յայտնութիւններս իրաւունք կուտան այդ բանը յուսալու։ Այսուհանդերձ, Երեսփ. Ժողովի մէջ կուսակցութեանց կազմութեան հաստատումն ալ այս յոյսը կ'ամրացնէ։ Արտաքին հարցապնդումներու ճշմարիտ ստիպողական պատճառներէ ծագում առնելը, կուսակցութիւններուն, ցեղական կազմակերպութեան ենթակայ ըլլալն կախեալ է։ Այս կազմակերպութիւնները մեր մէջ կը հաստատուին։ Ինչու տարակուսինք անոնց գեղեցիկ արդիւնքներուն մասին։

** Մ. և Յ. Կուսակցութիւնը իր ժողովատեղիին մէջ, առջի օր, ժամը վեցին մինչեւ տասնրմէկ խորհրդակցութիւններ կատարեց, որոնց ներկայ գտնուեցան ներքին, ելմտական և դատական նախարարները, մասնաւոր հրաւերով։ Խորհրդակցութեանց առարկայ եղան Հագգը պէյի դրած պայմանները։ Եհնի Կագեքա ստացած մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով, կուսակցութիւնը ընդունած է Հագգը պէյի պայմաններուն մեծ մասը, իսկ մնացեալ պայմաններու մասին որոշուեցաւ համաձայնութիւն գոյացնել Հագգը պէյի հետ, անոր Պոլիս ժամանումէն յետոյ։

—Նախարարաց դիւան, ներքին, ելմտական և դատական նախարարները Հիլմի փաշայի ապարանքին մէջ երկար տեսակցութիւն մը ունեցան։ Արտաքին գործոց նախարարն ալ ցերեկը երկարօրէն տեսակցեցաւ Հիւսէին Հիլմի փաշայի հետ։

** Հագգը պէյի տեղ Հռոմի օսմ. դեսպան պիտի անուանուի Ուաշինկթընի դեսպան Բեազիմ պէյ։

** Թանիսրոմոս կ'իմանայ թէ նոր Դահլիճին մէջ պատերազմական նախարար պիտի ըլլայ Մահմուտ Շեվքէթ փաշա, ծովային՝ Իսարէի Մախսուսէի նախագահ Խալիլ փաշա, արտաքին գործոց նախարար՝ Լոնտոնի դեսպան Թեւֆիք փաշա, իսկ Լոնտոնի դեսպան՝ Ռիֆաթ փաշա։

** Սուլթանը, առջի օր, երկրորդ միւսահիպը ղրկեց Հիւսէին Հիլմի փաշայի ընակարանը, իր բարեացակամութեան հաւատիքը յայտնելու համար։ Միւսահիպը, կայսեր կողմէ, թեւնոցի կոճակներ նուիրեց Հիլմի փաշայի ամէնէն կրտսեր տղուն։ Իրիկուան կողմ, Ա. սենեկապետ Լութֆի պէյ, Հիլմի փաշայի ընակարանը երթալով, Սուլթանին չնորհակալութիւնները յայտնեց նախորդ Եպարքոսին մատուցած ծառայութեանց համար։ Մենակապետը, կայսեր կողմէ սա խօսքերը ըրած է փաշային. «Մեր յարաբերութիւնները Հիւսէին Հիլմի փաշային հետ՝ չեն կրնար խանգարուիլ երբեք։ Համոզուած ենք թէ, իշխանութեան գլուխ ըլլայ կամ ոչ, միշտ երկրին բարիքին համար պիտի աշխատի, և Ներոպ։ ընելիք ճամբորդութիւնն ալ այդ նպատակա է»։

** Նախարարաց խորհուրդը, Դահլիճի փոփոխութեան պատճառաւ, հինգշաբթի օր նիստ չգումարեց։

** Երէկ ծանուցած էինք թէ՝ նախորդ Եպարքոս Հիւսէին Հիլմի փաշա մօտերս Բարիզ պիտի երթայ։ Եհնի Կագեքա արժանահաւատ տղերքէ կ'իմանայ թէ նոր Դահլիճին կազմութենէն յետոյ, Բարիզի օսմ. դեսպան Նաում փաշա հանգստեան պիտի կոչուի և անոր տեղ դեսպան պիտի ըլլայ Հիւսէին Հիլմի փաշա։ Այս պատճառաւ հրաժարած նախարարապետին մօտաւոր ուղեւորութիւնը կանխահաս է։

ԱՆԳԼԻԵՒԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՄԻԱՋԱԳԵՏՑԻ ՄԷՋ ՄԵՆԱԳՆՈՐՀՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Նացիոնալ Յայրուսկ կը ծանուցանէ թէ իրական համաձայնութիւն մը կնքուած է Գերմանիոյ և Անգլիոյ միջև սպառազինութեանց չափաւորման հարցին չուրջը։ Թէեւ այս համաձայնութիւնը գաղանի պահուած է, սակայն, կ'ըսեն, կայսերական կառավարութեան ներկայ քաղաքականութեան մէջ կը յայտնուի արդէն։ Գերմանիա որոշած է իր ամբողջութեամբը չի կիրարկել նաւային չինութեանց իր ծրագիրը։ Այն արժանահաւատ անձնաւորութիւնը, որ այս լուրերը հաղորդած է, անգլուգերման համաձայնութեան մը նշանը կը տեսնէ նախ այն պայմանագրութեան մէջ որ կնքուեցաւ Թուրքիոյ կողմէն ի նպաստ Անգլիոյ տրուած Միջագետքի մէջ գետային նաւարկութեան մասին, մենաշնորհ՝ որուն համար Գերմանիա հրաժարեցաւ իր արդարացիօրէն հիմնաւոր պահանջումներէն։ Երկրորդ նշան մըն ալ կը տեսնուի այդ իրաւունքէն հրաժարելու քաղաքականութենէն մէջ, զոր Գերմանիա մատչրած է հետեւիլ Մարոքի մէջ ի նպաստ Ֆրանսայի, նոյնիսկ Մարոքի Սուլթանին կողմէն Մանչէսման եղարց եղած մենաշնորհներուն մասին։ Գերմանական կառավարութեան կողմէ ի յայտ բերուած հաշտարար ոգին միմիայն ներշնչուած է Պէրլինի և Լոնտոնի միջև յարաբերութեանց թուլացում մը առաջ բերելու չատ բուռն փափաքէն։ Այն բանակցութիւնները, որոնք վերջերս տեղի ունեցան այս առթիւ, կատարուեցան այն պահուն իսկ ուր հանրածանօթ ելեւմտագէտ և Խոտարտ թագաւորին սեղանաւոր Սըր Էրնէսթ Բէյլ Պէրլին կը գանուէր։ Հավասի Գործակալութեան մէկ հեռագիրը կը հաղորդէ Նասիօնալ Յայրուսկի յօդուածին ամփոփումը, և կըսէ թէ գերմանական կառավարութիւնը ազատ թողած է Անգլիան Միջագետքի մէջ ծաւալող քաղաքականութիւնը չարունակելու։ Լինչի խնդրին մէջ Թուրքիոյ բռնած դիրքը, ինչպէս նաև անդլիական խմբակի մը մասնակցութիւնը Պաղատատի երկաթուղիին նոյնպէս կապ ունին այս իրողութիւններու հետ։

ՀԱԼԱՆՁԵԱՆ ԷՖ.Ի ՑԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Հանրօգուտ չինութեանց Նախարար Հալանձեան էֆ. երկար տեղեկագիր մը կը պատրաստէ Մակեդոնիա կատարած ուղեւորութեան արդիւնքներուն վրայ։ Այդ տեղեկագիրը Դահլիճին պիտի ներկայացուի։ Նախարարը իր տեղեկագրին մէջ կ'առաջարկէ 30,000 քիլոմէթր խճուղիներու անմիջական չինութիւն, ինչպէս նաև մէկ քանի կամուրջներու կառուցում, որոնք ողողումներու հետեւանքով փլած են արդէն։ Այդ պատճառաւ՝ գիւղերու միջև հաղորդակցութիւնները ընդհատուած են և չուներով քաշուող լատերու միջոցաւ կ'ըլլան։ Տեղեկագիրը կ'առաջարկէ նաև անմիջական չինութիւն երկաթուղիի գիծ մը Մանաստիրի և Սանեա-Ավլոնայի միջև։ Այդ գիծին նախնական աշխատութիւնները առառաւելն մարտին պիտի սկսին, որոնց ստիպողականութիւնը անվիճելի է։ Այդ բարերար գաւառներու արդի վիճակը ճշմարիտ վիճակ մը պատճառէ պետական գանձուն։ Նախարարը նոյնպէս կ'առաջարկէ երկաթուղիի գիծ մը չինել Տրամայէն Գավալա, մէկ քանի ճիւղերով դէպի Սքիւպ, Տէտէ Ագաճի նաւահանգիստը և Վարար, այս վերջնոյն կանոնաւոր յորդումները արգիլելու համար, որ նիւթական մեծ վնասներ և նոյն իսկ մարդկային կորուստներ կը պատճառեն։

ԻՍԼԱՄ ԿԻՆԵՐՈՒ ՊԱՀԱՆՋՈՒՄՆԵՐԸ

Եգիպտոսի իսլամ կիները, որոնց մէջ կան Խեդիվին ընտանիքին անդամներն ալ, կ'աշխատին կարգ մը իրաւունքներ ձեռք բերել, ինչպէս՝ անձամբ ամուսին ընտրելու իրաւունք, առանց քօղի դուրս ելլել, հարէմէն հեռանալ ուզած առենին ևն։ Վերջերս Դահիրէի մեծ թատրոնին մէջ կիներու մեծ մեծին մը ներկայ եղած է, 4000 կիներու մասնակցութեամբ, ամէնքն ալ բարձր դասէն։ Իշխանուհի Ամիէ և ուրիշ տիկիններ ճառեր արտասանած են։ Կիներու շարժումը կը կազմակերպուի ամբողջ Եգիպտոսի մէջ։ Իսլամ ծայրայեղ պահպանողական մամուլը կը բողոքէ եւրոպական նոր գաղափարներու դէմ, որոնք կը պղծեն հարէմի սրբութիւնը։ Մօլլաները յօդուածներ գրելով կ'ապացուցանեն թէ Գուրանի որոշումներուն հակառակ են կիներու պահանջները։

ԿՐԵՏԻԷ ԽՆԴԻՐԸ

Թանիսրօմոս կը գրէ թէ պաշտպան տերութիւնները խորհրդակցութիւններ կը կատարեն՝ «Յունատան» բառը կրող կրեական դրոշմթուղթերը չընդունուելուն համար։ Կրեսէի Երեսփ. Ժողովը իր վերջին նիստին մէջ ընդունած է գործադիր իշխանութեան հրաժարականը։

ԿԱՅՍՐԻՒ ԽՆԴԻՐԸ ՄԱՆԿԵԴՈՆԻՈՅ ՄԷՋ

Սելանիկի կուսակալ Իպրահիմ պէյ, որ ներքին գործոց նախարարին կողմէ հեռագրաւ հոս կանչուած էր, առջի օր մայրաքաղաքս հասաւ ու երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Թալաթ պէյի հետ։ Իպրահիմ պէյի և Կ. Պոլիս գալուն չարժառիթն են Մակեդոնիոյ մէջ տիրող կացութիւնը և հրոսախումբերու դէմ ձեռք առնուելիք միջոցները։

ԳԵՐՄԱՆ ԻՇԽԱՆ ՄԸ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՄԷՋ

Եհնի Թանիսի քաշուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Պունսվիքի խնամակալ իշխանն ու իշխանուհին մօտերս ուղեւորութիւն մը պիտի կատարեն Անատոլուի մէջ։

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՂԱՏԱՏԻ ՄԷՋ

Ծանուցած էինք թէ նոր խռովութիւններ ծագած են Պաղատատի մէջ՝ Լինչի խնդրոյն պատճառաւ, և քանի մը օր առաջ նոյն իսկ ծանր ընդհարում մը պատահած էր ժողովրդեան և ոստիկան-զինուորներուն միջև։ Ներքին գործոց նախարարը Լա Թիւրիի խմբագրին յայտարարած է թէ այդ լուրը անհիմն է։ Սակայն արտաքին գործոց պաշտօնատան դիւաններուն մէջ չրջած զրոյցներու նայելով, գիւղացիներ զինեալ հաւաքումներ ըրած են գիւղախումբի մը մէջ։ Կը կարծուի թէ նախարարական տագնապին պատճառներէն մէկն ալ սա է։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԷՐԶԱՐՔԱՔԱՆԸ

Պուլկար լրագիրներու ըստ ինքեան նայելով, Բ. Դրան կողմէ եղած դիմումները էրզարքարանին մօտ՝ Կ. Պոլսէն Սօֆիա փոխադրելու համար էկզարքարանը, յուզում առաջ բերած են պուլկար չրջանակներու մէջ։ Նախարարաց Խորհուրդը երեք անգամ նիստ գումարած է յաջորդաբար՝ խորհրդակցութիւն կատարելու համար այդ մասին։ Նախարարաց Խորհուրդը որոշած է չընդունիլ էկզարքարանին փոխադրութիւնը։ Այդ մասին հարկ եղած զեկոյցները եղած են Բ. Դրան, որ սակայն կը պնդէ իր առաջարկին վրայ։

ՊԱԼԳԱՆԵԱՆ ՎԵՏԱՊԵՏՆԵՐԸ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Սերպական Բօլիթիքա լրագիրը կ'իմանայ թէ Սուլթանը փափաք յայտնած է որ բոլոր պալքանեան վեհապետները Կ. Պոլիս այցելեն։ Տարեգլուխէն յետոյ տեղի պիտի ունենան այդ այցելութիւնները։ Պելկրատէն կը հեռագրեն թէ Սերպիոյ թագաւորին Պոլիս այցելութեան լուրը կանխահաս է։

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳ ԻՇԽԱՆԸ

Գահաժառանգ իշխան Եւսուֆ Իզզէտին էֆ. բարձրաստիճան անձնաւորութեան մը հետ ունեցած տեսակցութեան մը մէջ յայտարարած է թէ տակաւին որոշում չէ տուած իր կատարելիք ուղեւորութեան մասին։

Սաիս փաշա.— Ամէնքն ալ կը գնահատեն Օրէնդիր իշխանութեան հետ կատարեալ համաձայնութեամբ գործող և իր տեսակցութեանը վստահ Դահլիճի մը պէտքը, որուն առաջին ցանկացողներէն են Խորհրդարանի երկու բաժանումները (Երեսփ. Ժողովը և Մերակոյսը)։ Թէև յայտնի է որ նոր Դահլիճին կազմութիւնը Հագգը պէյի ժամանումէն վերջ տեղի պիտի ունենայ, սակայն չեմ կասկածիր թէ Երեսփ. Ժողովը և Մերակոյսը ձեռնտու պիտի գտնուին նոր Վարչապետին։ Խորհրդարանի անդամներուն ընթացքը կը ցուցնէ թէ իրենք սկզբունքով կ'ընդունին որ պէտք է գնահատել մեր պէտքերուն ու յառաջդիմութեան համար գործադրի իշխանութեան տարած ջանքերը։

Սապահի խմբագիրը ապա տեսակցած է Երեսփ. Ժողովի Նախ. Անմէտ Ռիզա պէյի հետ, որուն համար կ'ըսէ թէ ամէնադժուարին պարագաներու մէջ ցուցուցած է իր տակաւնութիւնը ազգային նախաձեռնութեան մասին, ո՛չ թէ հիմա, այլ հին ռէժիմին հարատեւարութենց միջոցին անգամ, երբե՛ք լաւատեսութենէ չէ զրկած ե. Զօրաբանակի հրամանատար Օսմանի և ծանօթ է իր քառորդ դարու քաղաքական կեանքով։

Անմէտ Ռիզա պէյ յայտարարած է թէ՝ ինք սկզբունքով նախարարական տագնապի կողմնակից է։ Իր ուղղութիւնը ազատած են միշտ «Կանոնաւորութիւն» և Յառաջդիմութիւն» բառերը։

Երեսփ. Ժողովի նախագահը սապէս արուսնակած է իր խօսքը.

«Երբե՛ք չէի փափաքեր նախարարական տագնապ մը յառաջ գալուն, որուն առաջքը առնելու համար ցարդ կրցածիս չափ աշխատեցայ։ Սակայն, գործերուն հասցած վիճակը այլևս փոփոխութեան մը ազատական պէտքը կը ցուցուէին։ Այսուհանդերձ, երեսփոխաններու մէջև յայտնուող հոգեկան վիճակը Հիւսէյին Հիլմի փաշայի յայտնել օգտակար դատուեցաւ։

«Փաշան՝ Սուլթանին իր հրաժարականը տուցանելով, իր հեռատեսութեան մէկ ապացոյցը տուաւ։ Հիլմի փաշա հայրասէր և փորձառու անձ մըն է։ Ցաղթական կրնայ հայրենիքին նոր ծառայութիւններ մատուցանել։ Հիմա իրեր վիճակը կը պահանջէր որ Վարչապետն դնէր թողուր։ Այս պէտքը գնահատած ըլլալն ալ կը հաստատէ իր անձնական արժանիքը»։

Խմբագիր.—Կը յուսա՞ք որ համաձայնդիլ մը կազմուի։

Ռ. Ռիզա պէյ.—Համաձայն բառով կը հասկնամ դահլիճ մը որ կազմուած է իրեն անձնական միտումներուն և կառավարութեան գործերուն մասին մէջերնին անդամ համաձայնութիւն գոյութիւն ունենալ անձերէ։ Տարակոյս չունիմ թէ Հագգը պէյ այս տեսակ անձեր պիտի ընտրէ իրեն ընկեր։

Մ.— Ասկէ կը հետեւի թէ դահլիճինոյոր անդամներուն գործով գործարանա կուսակցութեան պատկանիլը չէ պիտի փնտռուի։

Ռիզա պէյ.—Գիտէք թէ պայման չէ որ նախարարները ամբողջութեամբ գործով կուսակցութեան մը պատկանին։ Սակայն պարտ է որ մեծամասնութեան վստահութիւնը գրաւեն։ Հագգը պէյ, իրերու ներկայ վիճակին մէջ որ անձերը տեսնէ որ իրեն օգտակար կրնան ըլլալ, զանոնք կ'առնէ դահլիճին մէջ։ Գերակշիռ կուսակցութիւնը, ինչպէս նաեւ Երեսփ. Ժողովի անդամները ընդհանրապէս, կը մաղթեն որ գործունեայ դահլիճ մը անցնի գործի գլուխ։

Խբագիր.—Գերակշիռ կուսակցութեան չպատասխանող երեսփոխանները ինչ զգացում պիտի յայտնեն։

Ռիզա պէյ.—Ես իմ անձնական զգացումներուս տեսակէտով, ինչ որ մատնեմ իրրեւ երեսփ. Ժողովի նախագահ չեղած կը մնամ։ Ոչ թէ երեսփոխաններու մէջ մասին, այլ ամբողջ Երեսփ. Ժողովին նախագահ եմ։ Արդէն գիտէք թէ Իբրահիմ Թէհրազի կուսակցութիւնը Հագգը պէյի վստահութիւն յայտնած է։ Խորհրդարանին մէջ 50ի չափ անդամներէ կազմուած չափաւոր ազատականներու կուսակցութիւն մը ալ կազմուած է որ նոյնպէս համակրութիւն կը յայտնէ Հագգը պէյի, և գոհ է անոր Վարչապետ անուանուելէն։

Խմբագիր.—Կը յուսա՞

բութեան վրայ, որու թուականը յայտնի չէ։ «Հազիւ կը յիշեմ առաջին ուղեւորութիւնս. ըստ է իշխանը։ Այն ատեն չատ երիտասարդ էի։ Ցուսամ թէ մեծապէս պիտի օգտուիմ դէպի արեւմտեան երկիրները ընելիք ուղեւորութենէս»։ Կրթութեան վրայ խօսելով՝ գահաժառանգ իշխանը յայտարարած է թէ հայրենիքին ամենէն մեծ պակասն է կրթութիւնը։ Ամէն կողմ դպրոցներ պէտք է բացուին։ Ժողովուրդը կատարեալ կրթութիւն և զարգացում ստանալու է։

ՄԱՆԵԳՈՆԱԿԱՆ ՀՐՈՍԱՆԽՈՒՄԲԵՐԸ

Ֆրանսիոյ արքայ Զայթունկն կը գրէ թէ Սելանիկի նահանգին մէջ, Եէնիճէ Վարտարի մօտ, պուլկար քրիստիանէն պատկանող կարգ մը անձանօթ անձերու կողմէ չատ կրներ և տգիտ ստեւանգուած են։ Կառավարութեան կողմէ բացուած քննութեամբ հաստատուած է որ այդ առեւանգումներուն նպատակն է ձերբակալուած քրիստիանէներուն ազատ արձակումը։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ոչ-իսլամներու և Կ. Պոլսոյ զինուորագրութեան հետեւանքով, հարկ դատուած է զանազան զօրաբանակները վերակազմել։ Հիմա Ա. Բ. և Դ. զօրաբանակներու կազմակերպութիւնը կը կատարուի զօրքերու յաւելման պատճառով, որոնք պիտի բաժնուին այլ և այլ գունդերու միջեւ։

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սուլթանը, առջի օր, իր ներկայութեան ընդունեց Սելանիկի կառավարիչը։

ՆԱԽԱՀԱՆԳԻՍՏ ՀՈՌԴՈՍԻ ՄԷՋ

Արշիպեղագոսի կուսակալը կ'առաջարկէ նահանգիստ մը չենել Հոռդոսի առջեւ։ Կուսակալը դիտել կուտայ թէ կղզիին վաճառականութիւնը չատ կը մեսաուի՝ չդգենաւերը հանդիպելիք տեղ չունենալնուն համար, որոնք ստիպուած են իրենց ուղեգիծը փոխել դէպի Սամոս կամ հելլենական նաւահանգիստ մը, որոնք մեծ թրցում կ'ընեն Արշիպեղագոսի օսմ. նաւահանգիստներուն հետ։ Այս առաջարկը Հանրագուտ չինութեանց նախարարութեան յղուեցաւ, որ յանձնաժողովի մը քննութեան պիտի ենթարկէ զայն։

ՕՍՄ. ԱԶԳ. ՇՈՒՆԵՆԱԻԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Տէօյչ Օրիէնթ Պանք և ռուսական Պանքան օսմ. ազգ. չոգենաւային ընկերութենէն 300,000 բաժնեթուղթեր գնած են։ Մնացեալ 25,000ն ալ արտագրուած են, կ'ըսէ հեռագրական գործակալութիւն մը։

ՕՍՄ. ՆԱԻԱՏՈՐՄԻՆ ՀԱՄԱՐ

Նաւատորմի Ազգ. ընկերութիւնը, հինգ ամսուան հանգանակութենէ մը յետոյ, 150,000 օսմ. ոսկի հաւաքած է։ Այդ դրամով մարտանաւ մը պիտի չինուի և անունը պիտի դրուի Եատիկեարը Միլիթ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Քիչ անգամ կը պատահի որ անիրաւութիւն մը անպատիժ մնայ։ Դիտակցութեան դար է այլեւս, և ամբոխները, չատ պարագաներու, իրենք են որ պատիժներ կը անօրինեն՝ արտաքոյ օրէնքի և դատարանի՝ ընդդէմ անոնց որ այս ու այն ձեւով յանցողած են օձիքին աղատել օրինական պատուհասէն։

Այս կարգէն է վճռակը այն ապառվագրական ընկերութեանց, որոնք Ատանայի արկածեալներուն վնասները վճարելու անարդ դժկամակութեամբ իրենց դէմ բոլոր սեւութիւնը ի հանդէս բերին։

Հիմակ, արդարութիւնը բռնած է այդ ընկերութեանց օձիքէն, և եթէ յաջողի ատենց զրամարկղներէն դուրս հանել այդ դրամը, որուն վրայ արեան գոյնը ներկուած է, աղէ՛կ, անիրաւութիւն մը պակաս գործուած, անարգութիւն մը պակաս հանդիսադրուած կ'ըլլայ հա՛ն ուր պայթեցան մարդկային ամէնէն գաղանային կիրքերը, ուր աեղի ունեցան չտեսնուած չլսուած ոճիրներ։

Բայց եռ այս տեսակ դատի մը ելքին մասին չատ թերահաւատ եմ ու հեռի եմ հաւատալէ թէ դատարանները պիտի սազեն կամ պիտի կրնան այդ անկարելի ընկերութեանց որկորներէն դուրս քաշել Հայուն արդար իրաւունքները։ Բայց ատիկա եղեր է կամ ոչ, մենք հիմակուընէ մեր միջոցներովը, մեր ազգային միջոցներովը կը փութանք զարնել այդ ընկերութիւնները, պատուհասելով զիրենք իրենց իսկ չանուն մէջ, այն չանուն՝ որուն վրայ հիմնուած են անոնք և որ երբեմն կողոպտուի մը երեւոյթն ունի, ինչպէս Ատանայի արկածեալներուն զլացուած ներկայ հատուցումներուն ապտնման չանը։

Ազգ. Քաղաքական ժողովը հրանդ դրկած է Տնտեսական Խորհուրդին, ազգային բոլոր կալուածներուն ապառվագրութեան գործը իսկոյն դադրեցնել ա՛ն ընկերութեանց հետ, որոնք՝ տարիներով Թրքահայ ժողովուրդին դրամները քաշելէ յետոյ իրենց բոլոր մանուածապատ ու քաշաքաշ պայմաններովը, հիմակ ալ կը մերժեն ետ տալ արեան գինը, որ իր իրաւունքն է։ Ասիկա՝ պատիժին մի գանուորութիւնն է դեռ։ Ժամանակով, որքան որ իմացայ, գտնուեր է Պարիզ մը որ կոնդակ հաներ է իւր հայ ժողովուրդին՝ բէնքամը ընելու համար ապառվագրական ընկերութեան մը մեր հայրենիքին մէջ, եւ չնորհիւ այդ բէնքամին՝ այդ ընկերութիւնը հայ ապառվագրուողներուն համակրութիւնն ապահովեր է, ստանձնելով ոչ միայն ազգային անհատնում կալուածներուն ապառվագրութիւնը, այլ եւ ազգին մեծ մասին անհատներունը։

Մէկ հարուածով՝ ազգային կալուածներուն ապառվագրութեան չահէն կը զրկուին ամա այդ պատուական ու մարդասէր (օ՛ որքան) ընկերութիւնները, և ապահովագէս այս կարգադրութիւնը բաւական ծանր հարուած մը կուտայ իրենց տարեկան պիւտճէներուն։

Աս մէկ, ու այս մէկով չի լմննար անչուչտ։ Վաղը միւս օր դատ տեղի պիտի ունենայ, և գուցէ, ի մեծ դժբախտութիւն արդարութեան գործին, այդ ընկերութիւնները չահին այդ դատը, Այն ատեն պիտի օգսի ժողովուրդին որոշմամբը գործադրուելիք պատուհասումը։ Ամէն Հայ, որ զգացումով Հայ է և իրաւաբէր, պիտի դադրի իր կեանքն ու կալուածն ապառվագրելէ այդ ընկերութեանց մօտ։ Եթէ դատարանի ճամբով գործին մէջէն անվնաս դուրս ելլալու մտքոցները իրենց ձեռքն են, իրենց ձեռքը չէ օսկան ժողովրդային վրիժառութենէն զերծ մնալու մտքոցը։

Թող վերջապէս Հայն ալ, իր անհատներուն միահամուռ համախոհութեանը մէջ, իր կորովը ցոյց տայ։ Եւ պիտի տայ։

ԵՐՈՒԽԱՆ

Ազգ. Երեսփոխանական Քրոնիկ

ԵՐԻՒԻՆ ՆԻՍՏԸ

Ազգ. Երեսփ. ժողովը երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ ժամը 8 ու կէսին։ Նիստը բացուեցաւ 52 երեսփոխաններու ներկայութեան, ատենապետութեամբ Հրանդ էֆ. Ասատուրի։

Նախ կարդացուեցան Շարիկեան էֆ.ի երկու առաջարկները, ուղղուած Քաղաք. ժողովին։

Խոսրովեան.— Շարիկեան էֆ. երկու գիր ունի. ասանցմէ առաջինով կը յայտնէ թէ՝ ինք կը հրաժարի այն յանձնախումբէն որ պաշտօն ունէր Ատանայի ապառվագրական գործը քննել։ Երկրորդով կը հարցնէր թէ մինչեւ հիմա ազգ. կալուածները ապառվագրուած են այն անսակ ընկերութիւններու, որոնք Ատանայի մէջ վնասուող Հայերուն ապառվագրնը չեն վճարած։ Վարչութիւնը ինք նկատի առաւ այս կարեւոր խնդիրը եւ որոշեց գրել անտես. խորհուրդին որ ասկէ վերջ ազգ. կալուածները չապառվագրեն այն ընկերութիւններուն որոնք Ատանայի ապառվագրնը չի վճարեցին։

Ցեսյտ կարդացուեցաւ Շարիկեան էֆ.ի ուրիշ մէկ գիրը որով կ'առաջարկէր հարցնել Քաղաք. ժողովին թէ՝ ինչ ընթացք բռներ է Ուսումն. խորհուրդին ըրածներու մասին եւ ինչու չէ պատասխաներ ասկէ առաջ իրեն ուղղուած հարցումներուն։

Որոշուեցաւ քաղաք. ժողովին զրկել։

Կարդացուեցաւ Աղթամարի մասին վարչութենէն եկած գիր մը որով վարչութիւնը հարկ կը դատէր տեղական քննութիւն մը կատարել եւ հետեւաբար այդ գործը յանձներ էր Մուշի առաջնորդ Սրբազանին։ Այս մասին վարչութիւնը ազգ. ժողովին հաւանութիւնը կ'ուզէր։

Եխսերեան ճնշ. — Ասկէ առաջ քննութիւն կատարուած էր եւ իշխանի մը այլ եւ այլ արարքները ցոյց տրուած էին. իշխանը կը մնայ վանքին մէջ դեռ՝ թէ ոչ։

Խսարովեան.— Որպէս զի այս բարդ խնդրի մասին պատասխան մը եւ արդիւնք մը բերուի, այս որոշումը տրուեցաւ, ինչ որ կը կարծեմ թէ բաւական է։

Պալագեան.— Ուրախ ենք որ վարչութիւնը այլեւս ձեռք առած է խնդիրը և քննութեան համար որոշեր է կարող անձեր, այլեւս ձգենք Վարչութեան։

Խ. Սիմօնեան.— Վարչութիւնը որոշած է եկեղեցական քննիչ մը զրկել. մինչդեռ պէտք է աշխարհական մն ալ զրկել եւ ատիկայ ալ այս տեղէն վարչութիւնը ինք ընտրելու է։

Հ. Խսարովեան.— Օրէնսդիր իշխանութիւնը մանրամասնութեանց չի կրնա խառնուիլ. աշխարհիս ամէն կողմը առանկ է։

Ճանկիւլեան,—Շնորհակալ ենք վարչութենէն բայց կարծեմ Պատրիարքարանի հրաւէրը տակ կը գտնուի, թէ՝ մէկ քանի հոգիներու ձեռքն է մինչեւ այժմ։ Ներսէս Սրբազանին հրանգ տալու է որ իրեն օգնական առնէ Վանեցի ծանօթ ազգային մը։

Մ. Կիւրեան.—Աւելորդ կը նկատեմ վիճաբանութիւնը և յարմար կը գտնեմ Վարչութեան որոշումը։

Ց.Շարիկեան.—Կարգ մը երեսփ.ներ Աղթամարի խնդիրը նպատակաւոր կերպով թէ՝ դուրսը և թէ հոս, չանգործեցին եւ իրը սուտ՝ վիճաբանեցին նախորդ յանձնախումբին. դիտումնաւոր տեղեկագիր բերող յանձնախումբը կ'ամբաստանեմ հրապարակաւ։ Ի վերջուիրեանը իրաւունք չունի այս տեսակ զրպարտութիւնք բերել, ինչ պարտաւոր էր բերել նախորդ յանձնախումբի տեղեկագրին եղրակացութիւնը։ Գործադիր իշխանութիւնը իր պատասխանատուութեան տակ առնելու է այս խնդիրը. հակառակ պարագային հակասամանդրական կ'ըլլայ։ Աղթամարի Կաթող. տեղապահին գործերու մէջ գրանուելուն ապրանքներ, որոնք պատրիարքարան զրկուած ցուցակին մէջ նշանակուած չեն, իրրեւ զօրքերու կողմէ կողոպտուած։ Վանքին գործը ուղղակի չի կրնար այս վարչութիւնը քննել, այլ Դատաւ. Ժողովին զեղծումները միայն կրնայ քննել։ Հա՛ս կարելի չէ նաեւ պատասխի հետ խառնել և անուանարկել ատուանսուտ յայտարարութիւնով և ամենատոր միջոցներով։

Ատենապետը ի կարգ հրաւիրեց Էքսէրեան քահանան որ կ'ընդմիջէր Շարիկեան էֆ.ին։

Հ. Արամեանց.—Ճիշդ է որ առաջ դատաղութենէն առելի կիրքը կը խօսէր այդ յանձնաժողովին բերած տեղեկագրին մէջ, որ Նախորդ Վարչութեան կողմէ կազմուած էր։ Բայց հակասամանդրական ալ չէ արդի վարչութեան առած քայլը՝ նոր քննութեան մը ենթարկելով խնդիրը։ Ամէն պարագայի մէջ պէտք է պատժել անենք որ ասկէ առաջ մուր քսելն կարգ մը անմեղներու ճակտին։ Հետեւաբար կ'առաջարկեմ որ վերջ դրուի վիճաբանութեան։

Թէքէեան և Ճանկիւլեան պատասխանեցին որ վիճաբանութիւնը չփակուի, և իրենց խօսք արուի քանի որ Շարիկեան էֆ. ուղղակի զիրենք ամբաստանեց՝ իրրեւ զրպարտող։

Մեծամասնութիւն գոյացած ըլլալով՝ ժողովը անցաւ օրակարգի առաջին խնդրին։

Բայց անկէ առաջ կարդացուեցաւ Հրամայեակ եպս.ի կողմէ գրուած, բողոք մը Հորոյի կողմէ անցեալ նիստին մէջ ալեղի ունեցած կարգ մը վերագրումներուն դէմ՝ Վանայ վրդ.ի յաղարկաւորութեան առթիւ։ Հմայեակ եպիսկոպոս այդ բանը սուտ ու զրպարտութիւն կ'անուանէր։ Այս բողոքը արձանագրուեցաւ։ Ցեսյտ կարդացուեցաւ Ն. էֆ. Ճիվանեանի բողոքագիրը որ իր կարգէն Հմայեակ եպս.ի դէմ կը բողոքէր։

Ժողովը յետոյ անցաւ օրակարգի առաջին խնդրին։ Այս առթիւ Ազգ. Վարչութեան կողմէ Հմայեակ էֆ. Խոսրովեան մանրամասն բացատրութիւններ տուաւ։ Եւ թեր ու դէմ վիճաբանութիւններ եղան. խօսեցան՝ Գ. Զօնրապ, Շարիկեան, Արամեանց, Գրիգորեան, Ս. Բիւրատ, Ա. Դասպարեան և ուրիշներ, ուրկէ վերջ Ժողովը 3ի դէմ 30 ձայնով փակեց վիճաբանութիւնը՝ Գ. Զօնրապի հետեւեալ բանաձեւով.— «Ազգ. Ժողովը Ս. Պատրիարք հօր հրաժարականին առթիւ Ազգ. Վարչութեան բացատրութիւնները լսելէ վերջը, պահանջումներուն կատարեալ գոհացում մը ձեռք բերելու մասին Վարչութեան ջանքերուն իր վստահութիւնը կրկնելով, անոր չըջանցեցութիւնը և խոնարհութիւնը կը թողու նոր Դանլիէին ցոյց տալիք տրամադրութեանց համեմատ Ս. Պատրիարքին հրաժարականին լուծում տալ»։

Ժողովը փակուեցաւ ժամը 11½ին։ Կազմուի և Ծննդեան տօներու առթիւ մէկ ամիսէն պիտի գումարուի Ազգ. Ժողովը։

ԵՐԻՒԻՆ ԽՆԱՅՆ ԺՈՂՈՎԸ

Խնայն ժողովը գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Խաչերդարանին մէջ և զրաւեցաւ հետեւեալ խնդիրներով. 1. Եանիպէն Տ. Դաւիթէ Ծ. վր. Ցանկրեան և Պրգեւ էֆ.Փափազեան կը հեռագրէին թէ՝ ամսոյս 13ին կիրակի օրը, հոն ժամանած էին և Եշ. օր (դեկտ. 17ին) կը մեկնէին Երուսաղէմ։ Ժողովը կարդաց այս հեռագիրը և ուշադրութեան առնելով վարչական պատուիրակին տրուելիք հրանգը՝ զոր ծրագրած էին Սուին և Խօսառարեան էֆ.ները և ինչ ինչ յաւելուածներ ընելով, որոշեց իր լառաջիկայ նիստին նկատողութեան առնել զայն և գործադրութեան ուղարկել։ Նոյնպէս ժողովը որոշեց իր յառաջիկայ նիստին նկատողութեան առնել Ս. Յակոբեանց վանքին միաբանութեան կանոնագրին նոր ծրագիրը որ նախորդ վարչութեան կողմէ ծրագրուած էր և օրակարգին մէջ կը գտնուէր։ 2.—Ժողովին ներկայացաւ Պիլէճիկի առաջնորդ Տ. Թաթուլ վրդ. Դուրեան, տեղեկանալու համար իր մասին արուելիք որոշումին։ Սակայն, այս խնդրոյն նկատմամբ տրուելիք որոշումը յետաձգուեցաւ Ծննդեանց տօներէն վերջը, նախ լսելու համար երկու կողմէ տրուած բացատրութիւնները։ 3.—Երզինկեան Տ. Սանակ քնց, և երկու բանտարկեալ ազգայինները (որոնց մասին տեղեկութիւն տուած էինք երկուքն Արեւելքի մէջ) կը հեռագրէին թէ բանտէն արձակուած էին։ Ժողովը գոհութեամբ կարդաց այս հեռագիրը։ Միեւնոյն ժամանակ պաշտօն յանձնեց դեր. ատենապետ Տ.Քի. Սեդրոսեան և ատենագրիր Սարգիս Սուին էֆ.ներու այսօր Պատրիարք Սրբազանին մօտ երթալ, խորհրդակցութեան մը համար։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ատենագրի վերարացման առթիւ մեր Հայ պաշտօնակիցներէն մին՝ Ազատամարs, Առաւօտ և Հայրենիք ապնուութիւնը ունեցած էին ծանուցանել մեր վերերեւումը, որուն համար մեր ջերմ շնորհակալիքը կը յայտնենք իրենց։ Նմանապէս, օտար թերթերէն ժէօն-թիւրք, Աթանպոլ, Լ. Հէրրս, Իզամ, Եէնի-Թանին, Թարու, Մէնմուաի-Ասլար եւ Իթիլաճ ուրախութեամբ ողջունած էին Արեւելքին վերբացումը։ Մեր այս ազնիւ պաշտօնակիցներուն կը յայտնենք նոյնպէս մեր ջերմ շնորհակալութիւնները։ Աթանպոլ, Լ. Հէրրս, Իթիլաճ եւ Սօնիքէօր մասնաւոր ասղեր նուիրած էին՝ Ատանայի օրերուն ի նպաստ Արեւելքի մասին նուիրատուութեան մասին, գովելով իր բարեգործական ձեռնարկը։

ՀԻԱԳ. ԴԱՍԱԼՈՍՈՒԹԻՒՆ

Կէսքի փաշայի Ս. Մեսրոպեան վարժարանին մէջ, այս գիշեր, ժամը 2ին, Պ. Սարգսեանի իր Ե. դասախօսութիւնը պիտի ընէ Ցեյէրպաթի և իր քաղաքական հարցերուն վրայ։ Մուտքն է 2 ղրշ.։ Ուսանողներուն համար 1 ղրուշ։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը երեկուան թիւով հեռագիր մը ուղղած է Պարիզաբաղքարան։ Ն. Ամենապատուութիւնն իր այս հեռագրին մէջ կ'ըսէ թէ՝ կուսակալ ձեմալ պէյի լսելի և անկեղծ հաւատումներուն վրայ Ատանայէն Սիս վերադարձեր է։

Ս.ՍԱՖԻՆ՝ ԿՈՉՆԱԳԻՐ

Պատրաղմ. Ատանին կողմէ ձէպէլը Պէրէքէթի տիրանուկ միլիէսարբէին կոչնագիր ղրկուեր է, ներկայանալու համար նոյն առեանին։

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԱԲԱԽՏ ԱՆՆԻՑԱՅԻ ՕԳՏԻՆ ՀԱՄԱՐ

Այս դժբախտ Հայուհիին նիւթական անձուկ կացութիւնը նկատի առնելով, մանաւանդ իր գլխուն եկած ցաւալի վարձանքէն յետոյ, Արեւելք իր էջերը կը բանայ հանգանակութեան մը համար և նպաստ անորակելի բարբարոսութեան այս զոհին, որ որքան ընդհանուր նողկանք նոյնքան և կարեկցութիւն առաջ բերաւ ամբողջ հայութեան սրտին մէջ։ Հետեւաբար, կը յուսանք որ զգացուած կարեկցութեան դրական մէկ ապացոյց մը տալու համար, բարի անձեր պիտի փութան իրենց լուման նուիրել այս խեղճ աղջկան, որ դատավարութենէ յետոյ, պիտի ամուսնանայ իր խօսեցեալին հետ։

Դ. ՑԱՆԿ		
Նախորդ դումար	383	ղրշ.
Հաւաքուած Մարտիկ էֆ. Շիրինեանի ձեռամբ		
Պ. Ավրամ Մայորքասէ	54	»
» Փրանթէլի Խայիմէ	40	»
» Մօտիանօյէ	40	»
» Մանուէլ Սելանիկցի	40	»
» Ալպէռթ Կապայէ	27	»
» Զավա չի Փէրէ	20	»
» Սէֆիր օղլու Նիքօլաքիի	20	»
» Իւղիէլէ	10	»
» Հրէայ սեղանաւորէ մը	10	»
Մարտիկ էֆ. Շիրինեանէ	63	»
Դումար	707	»

ԹՈՒՏՐՈՆ

ՆՈՐ ԲԵՄ, վարչութեամբ Տիրին Սիրանոյշի.— Այս գիշեր Սկիւտար, վազը գիշեր Դատրգիւղի ձմեռնային և Բշ. գիշեր Օրթագիւղի թատրոնին մէջ պիտի ներկայանայ՝ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՏՈՒՆ, տրամ 4 արար, Զիւտէրմանի։

„ԱՐԵՒԵԼՔ"

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ՊԻՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՓՈԽԱՆԱԿ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՀԱԳԴԷՐ ՊԷՅԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ասասկ այն պայմանները, զորս Հադդը պէյ դրած է, նոր դահլիճը կազմելու համար իր վարչապետութեան ներքեւ.—

1.—Մեծամասնութիւնը ուժ տայ Դահլիճին։

2.—Իր պաշտօնակիցները ընտրելու ազատութիւն։

3.—Արտաքին Գործոց Քաղաքականութիւնը վերաքննելու իրաւունք։

4.—Նիւթական ժամանակ՝ քաղաքական խնդիրներ ուսումնասիրելու համար, Երեսփ. Ժողովի կողմէ հարցապնդում ըլլալէ առաջ։

5.—Իր պաշտօնավարութեան մէջ գործելու ազատութիւն։

6.—Ժողովրդեան ապատութիւնը, որուն խաչբնդոս կ'ելլան խիստ օրէնքներ։

ՀԱԳԴԷՐ ՊԷՅԻ ԿԱԲԻՆԷԹԻՆԸ

Հռոմէն հասած հեռագրի մը նայելով, Հադդը պէյ մեծ վերապատուութիւն ցոյց կուտայ իր որոշման մասին։ Կը մերժէ ա և է տեսակցութիւն ունենալ։ Իր բարեկամներուն հետ կը շարունակէ հեռագիրներ փոխանակել Սուլթանին հետ՝ կառավարական ծրագրին ընդհանուր գիծերու մասին, որոնց ընդունելութենէն կախում ունի Հադդը Պէյի հաւանութիւնը, կը կարծուի թէ պիտի ընդունի Եպարքոսութեան պաշտօնը։

ՍԷԼՍԱՄԼԸԳ

Երէկ Սէլամլըգի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Վալիսէ մզկիթին մէջ։ Ներկայ էին Պատերազմ. Նախարար Մալիհ փաշա, Մահմուտ Շեվքէթ փաշա, Բերայի կառավարիչը եւ Ը. Ազգ. ապահովութեան պետը։ Կայսրը յետոյ, զբօսական պրոյա կատարեց Պալամ՝ ճամբի չիֆթլիկը։

ԿԱՅՍ. ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սէլամլըքի արարողութենէն վերջ կայսրը իր ներկայութեան ընդունեց Պատերազմ. Նախարարը, Մահմուտ Շեվքէթ փաշան, ապայակոյտի նախագահ Ղարասմ փաշան, Բերայի կառավարիչը եւ Բ. Զօրաբանակի հրամանատար Ապտուլլահ փաշան։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կայս. Պալատան Ա. Սենեկապետ Լութֆի պէյ եւ Ա. քարտուղար Թալիտ պէյ երէկ Հիլմի փաշայի բնակարանը երթալով տեսակցութիւն մը ունեցան։

Ս.ՕՏՏԼՈՒԹԻՒՆ

Հիլմի փաշա, Նախարարներէ և դեսպաններէ ոմանք, ծերակոյտի եւ Երեսփ. Ժողովի նախագահները այցելեցին Ռուսական Դիտուն ցուցահանդէսը։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վերապահանքեամբ կը ծանուցանենք թէ՝ Պոլսոյ մաքսի պաշտօնատան մէջ կարեւոր գողութիւն մը տեղի ունեցեր է։ Մանրամասնութիւններ կը պակսին։

*** Ասկեց ութ ամիս առաջ Կէպզէ Մուսթաֆա ճամբի մզկիթէն 700 ոսկինոց կանթեղ մը գողցուած էր։ Ոստիկանութիւնը երէկ ձերբակալեց օրանք Մէհմէտ և Շիւքրի անունով երկու թուրքեր էին։ Գողերը այդ կանթեղը ծախած են եղեր Բերա գտնուող հայ վաճառականի մը։

ՀԲԱՇՏԱՆԱՎԱԳՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԳԱՐԷԹԱ ՄԷՋ

Առջի գիշեր, ժամը 4ին 11, հրացանաձգութեան ձայներ լսուեցան, որոնք ժողովուրդը մատնանշութեան մասնակցին։ Այս մասին զանազան լուրեր կը շրջէին բերնէ բերան, ուստի երէկ գիշեր մասնաւոր քննութիւն մը կատարելով տեղեկացանք թէ այդ հրացանաձգութիւն կարծուածը թենեքեաթարանի «Օլթէյոս»ին փոքրին ձայնն է եղեր, որով բոլորովին կը հերքուին շրջած զրոյցները։

ՕՐՄԱՆ, ՄԷԱՏԻՆ Վ.Ի ԶՐԱՆԹ ՆԻՔԱՐԼԻԹԻՆՏԻՆ

Հալգալը զրաթ մէքթէպի հայվանաթը իչին միապաղանա լուզում կէօրիւրիպ, միւնագասայա վազ իսլիտիկի էվվէլճէ իլան իսլիպ, ալթը եիւզ գանթար սամանրն պէէր գանթարը եէտի զրուշ պէտել իլէ թալիպի էօտէսինէ թէգարրուր իսէրէք իշալիչի էվէլիչէսի իճրա գէլընմաշ էսէ տէ չէրը հալ Բուսինն երկիրմի պերինճի Փաղար էրթէսի կիւնիւնէ գառար թէչմիտա իսիլիպ վէ եէվմի մէղիւրատ իշալէի գանթիչէոնին իճրասը մուգարրեր պուլունմըշ օլտըգընտան թալիպ օլանլարը՝ սէրօգիթօ ագէլէրինի միւսթասանդպէն սաաթ եէտիաէն օն պուչուղա գառար օրման վէ մէսաին վէ զրաթի նէչարէթինտէ զրաթի իտարէսինտէ միւնագասա միւզատէ գօմիսիօնա միւրաճաաթի էյլէմէլերի իսան օլընը։

17 Քեանունի էվվէլ 325

Միւնագասա վէ մէրքէզ գօմիսիօնը բէիսի

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՅՈՒՄ,	Դեկս. 18/31	
Օսմ. մէճիտէ բացուեցաւ ղրշ.	103	23
» » վար գին	103	13
» » բարձր գին	103	23
» » գոցուեցաւ	103	15
Բաւմ. Երկ. բացուեցաւ. Գր.	218	25
» » վար գին »	217	
» » բարձր գին »	217	50
» » գոցուեցաւ »	217	50
Կ. Պոլսոյ Թրամուէյ »	840	
» Ժուլիանս »	440	
Օսմ. Ապահ. ընկ. Լ. Օ.	4	40
Շիրքէթի Խայրիյէ »	39	—
» » Օսման. »	1	17
Գրէքի Ճօնս. Էմիրս. հին Ֆր.	313	—
» » » նոր »	260	—
Թրանվալ »	72	—
Զարթրէդ »	39	50
Կ. Պոլսոյ քարար »	438	—
Պանգ. Օթթօմ. Լ. Օ.	20	30
Օսմ. ծխախոտի ընկ. »	17	05
Օռիանթալ քարբէթ. »	11	25

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ, ԱՐԱՆՑ, ԿԱՆԱՆՑ եւ ՏՂՈՅ ՀԱՄԱՐ Կը Գտնուին

ԹԻՐԻՆԿ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՂԱԼԱԹԻԱ

ՏԷՐՈՒՊԷԻ ԷՔՍԹՐԱ ՄՈՄԵՐ

Տէրուպէի էքսթրա ընտիր մոմերը գնեցէք, որոնք ո՛չ ծուխ կ'արձակեն և ո՛չ կը վառեն։ Այդ մոմերուն պատրաստութեան համար մեծ խնամ տարուած է։ Գինն ալ աժան է։ Կը ծախուի գլխաւոր խանութպաններուն և Պոլսոյ, Բերայի ու Ղալաթիոյ մեծ վաճառատուններուն քով։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալըգ Բազար, Նէվչէհէր խան, թիւ 9, Բօրլօղլու և ընկերութեան մօտ։

Ընդհանուր գործակալ
75—27 Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

Լ. Ա. ՔՕՔՕԶ

կերակուրներու պատրաստութեան մէջ լա քօֆօզի գործածութիւնը չատ աւելի նպաստաւոր է քան կարագը, ձէթը և ճարպը։ Միեւնոյն կերպով կը գործածուի,

ԲԱՑԻ ՄԷԿ ՔԱՌՈՐԴ

ՆՈՒԱԶ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

Լա Քօֆօզ բուսական զուտ և անխարդախ կարագ մըն է։

Լա Քօֆօզ, Մակնան Եղբարց վաճառանիշով, մեծապէս յանձնարարելի է առողջապահական տեսակէտով։ Բոլոր հիւանդանոցներուն մէջ կը գործածուի։ Մակնան Եղբարց վաճառանիշով այս իւղը փնտռեցէք բոլոր գլխաւոր նպարավաճառներուն մօտ, վաճառման կեդրոնատեղի Ղալաթիա, Մէէմէտ Ալի փաշա խան՝ Ն. Ս. Քէվէնճիօղլու և Որդի վաճառատունը, Պոլիս՝ Լէօն Տ. Սէֆան, Լիմոնըլար փողոց, թիւ 53։

Ընդհ. գործակալ
75—26 Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ՆՈՐ ԲԱՌԱԳԻՐՔ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԳՈՐԾ ՊՍԱԿՈՒԱԾ ԻԶՄԻՐԼԻՆՑՈՅ ԳՈՒՆԱՅՆԱԴՊԵԼՈՅ

Նախնեաց բառեր.— Գաւառական բառեր.— Նորաբաղութիւններ.— Հանրագիտական ծանօթութիւններ։

ՀԵՂԻՆԱԿ
ՍԻՄՈՆ ԳԱԲՍԱԱՃԵԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՂ
Ռ. ՍԱԴԱՆԵԱՆ
Է.Ջ 1400

Տպագր. Ռ. ՍԱԴԱՆԵԱՆ.— 1910

Իր օգտակարութեան և անհրաժեշտ պէտքին համար բառական առնէ ի վեր սպասուած այս Բառարան կոչուած է մեծ պակաս մը լրացնել իր բառական ճշդութիւններով, առումներով, հանրագիտական տեղեկութիւններով, հայլն, հայլն։

Գին թղթակազմի 35 ղրուշ, լաթակազմի 40 և կիսակաշիի 50 ղրշ.։ Գաւառական յանձնարարութեանց համար մէն մի օրինակի համար 5 ղրուշ աւելի իբր փոստի ծախք։

Կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառներուն քով։ Կեդրոնատեղի վաճառման՝ Ղալաթիա, Դուրչուն Խան, թիւ 7, Սագեան Տպարան։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՄՆՏՈՒԿ

Վ. ԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԷՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն ֆուռոն, ամբողջովին վճարուած:

Պահեստի գումարներ 38,000,000 ֆուռոնի չափ:

Պոլսոյ գործակալութիւն՝ Էլք